A Pélyi szikesek (HUBN20041) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

Eger, 2020

Készítette:
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791**Készítette:**
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
Bioaqua-Pro Kft. (Debrecen)
e-mail: info@bioaquapro.hu
honlap: www.bioaquapro.hu

Közreműködő szakértők:
Dr. Barina Zoltán
Borbáth Péter
Dr. Gulyás Gergely
Harmos Krisztián
Ferenc Attila
Dr. Kiss Béla
Dr. Müller Zoltán
Pozsonyi András
Schmotzer András
Sasvári János
Tóth László

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv 5

1. A terület azonosító adatai 6

1.1. Név 6

1.2. Azonosító kód 6

1.3. Kiterjedés 6

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek 6

1.4.1. Jelölő élőhelyek 6

1.4.2. Jelölő fajok 6

1.5. Érintett települések 6

1.6. Egyéb védettségi kategóriák 7

1.7. Tervezési és egyéb előírások 7

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv 7

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint) 7

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek 8

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek 8

1.7.5. Halgazdálkodási tervek 9

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv 9

2. Veszélyeztető tényezők 9

3. Kezelési feladatok meghatározása 13

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése 13

3.1.1. Fő célkitűzések 13

3.1.2. További célok 14

3.2. Kezelési javaslatok 14

3.2.1. Élőhelyek kezelése 18

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes puszták, löszgyepek és mocsarak 18

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Regenerálódó gyepek (óparlagok) 22

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Szántóterületek 26

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok 29

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Erdők, fásítások 32

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Telephelyek, utak 34

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés 35

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések 35

3.2.4. Kutatás, monitorozás 36

3.2.5. Mellékletek 37

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében 42

3.3.1. Agrártámogatások 42

3.3.2. Pályázatok 45

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 47

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök 47

3.4.2. A kommunikáció címzettjei 47

3.4.3. *Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 48*

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 49

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése 50

1.1. Környezeti adottságok 50

1.1.1. Éghajlati adottságok 51

1.1.2. Vízrajzi adottságok 52

1.1.3. Talajtani adottságok 52

1.2. Természeti adottságok 52

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 55

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok 60

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok 61
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok 64
1.3. Területhasználat 66
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás 66
1.3.2. Tulajdoni viszonyok 66
1.3.3. Területhasználat és kezelés 67

2. Felhasznált irodalom *74*

3. Térképek *75*

4. Fotódokumentáció *82*

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Pélyi szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20041

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	2769,40 hektár

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

(kiemelt jelentőségű élőhely)*

- 1530* Pannon szikes sztyeppek és mocsarak
- 6250* Síksági pannon löszgyepek

1.4.2. Jelölő fajok

(kiemelt jelentőségű faj)*

- kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- molnárgörény (*Mustela eversmannii*)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj:

- dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Heves	Heves	123,53	4,48	1,24
Pély	Heves	1559,68	56,56	17,26
Tarnaszentmiklós	Heves	428,53	15,54	12,25
Jászivány	Jász-Nagykun-Szolnok	646,03	23,43	16,36

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Összesen:		2769,40	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Kapcsolódó jogszabály száma
védett természetvédelmi terület	258/TK/93	Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet	2769,4 (99,3%)	9/1993. (III. 9.) KTM rendelet
különleges madárvédelmi terület	HUBN10004	Hevesi-sík	2769,40 (100%)	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
nyilvántartott régészeti lelőhely	49154	Tagirét-dűlő (Pély)	1,5	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	49938	János laposa (Pély)	0,01	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	28792	Rókalyuk-dűlő (Pély)	2,3	-
ökológiai hálózat	-	magterület folyosó puffer	2762,3 6,02 1,08	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		Összesen:	2769,40 (100%)	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervét a többször módosított 9/1993. (III. 9.) KTM rendelethez 2. sz. melléklete tartalmazza. A tervezési terület 15 ingatlan (részben alrészlet szintjén kihirdetve) kivételével (Jászivány 015/12b, 021/7d, 14b, 15b, 16b, 17b, 039/2, 042 és Pély 0238, 0239/1, 0239/5, 0252/1, 0253, 0292/2, 0294/5) átfed az országos védett területtel (az átfedés mértéke 99,3%).

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Heves	településszerkezeti terv és helyi építési szabályzat	7/2006. (II. 24.) önk. rendelet
	településfejlesztési koncepció	60/2005. (V.26.) önk. határozat

Település	Típus	Határozatszám
Jászivány	településszerkezeti terv és helyi építési szabályzat	118/2005 (XII.20.) önk. határozat; 10/2005 (XII.20.) önk. rend.
Pély	településfejlesztési koncepció	3/2005 (II.03.) önk. határozat
Tarnaszentmiklós	nem áll rendelkezésre	

Az érintett települések településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a települések honlapjain, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (https://www.teir.hu/).

A szabályozási tervek, illetve településfejlesztési koncepciók a tervezési területre vonatkozóan semmilyen olyan fejlesztési irányt nem jelölnek meg, amely a Natura 2000 célkitűzések megvalósításával összeegyeztethetetlen lenne.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha)[1]	Erdőtervezés éve
Kiskörei körzet	Pély	40,08	2019. január 1. – 2028. december 31.
	Tarnaszentmiklós	7,69	
Szolnok - jászsági körzet	Jászivány	2,74	2019. január 1. – 2028. december 31.
Összesen:		*75,21*	

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 11/2018. (VII. 3.) AM rendeletében („*a Duna–Tisza közi Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről*”) került kihirdetésre.
A tervezési terület a Heves megyei településhatárokban a 310. azonosítóval rendelkező „Mátra-alja-dél-hevesi Vadgazdálkodási tájegység”, míg Jászivány tekintetében a „Jászsági Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (http://ova.info.hu/ujvgtajak.html)).

A tervezési területen az alábbi bejegyzett vadgazdálkodók gazdálkodnak:

- 704050 – Forrás Vadásztársaság (Heves)
- 704850 – Pélyi Tiszatáj Vadásztársaság (Pély)
- 750650 – Jászapáti Vadásztársaság (Jászszentandrás)

A vadgazdálkodási üzemtervek 2037.02.28-ig érvényesek.
A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Szolnoki Járási Hivatal Agrárügyi Főosztályán érhetők el.

[1] Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza vízgyűjtő 2-9. azonosítóval rendelkező „Hevesi-sík" alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):
http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149
Az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a részvízgyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.
A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el (készítette: Közép-Tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság).

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[2]	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	15	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*) A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyeprészen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával, így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	5	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) A taposott helyeken a gyep szerkezete és fajkészlete átalakul, foltokban gyomnövények veszik át az uralmat.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegeltetés	M	30	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*) A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyeprészen

[2] Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[2]	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				felváltotta a gépi kaszálás. a szikesek fajkészlete a legelés megszűnte és visszaszorulása miatt elszegényedik.
A15	Mezőgazdasági talajművelés (pl. szántás)	L	0,1	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyepek kiterjedése csökken.
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	2	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület szegélyének pár méteres (5-30 méteres) elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyep kiterjedése csökken, a műtrágya bemosódása miatt gyomos gyepszegélyek alakulnak ki.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	L	2	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) A tervezési területen áthaladó közutaknál veszélyt jelent a gázolás.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	0,1	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) A környező agrárterületeken és árokpartokon erőteljesen terjed a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), mely már a tervezési terület szikes és löszös gyepjében is megtelepedett (elsősorban a vonalas létesítmények, utak, csatornák irányából terjed). Az egykori tanyaépületek felől terjed a

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[2]	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				mirigyes bálványfa (*Ailanathus altissima*) és főleg a löszös gyepekre jelent veszélyt.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	5	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg. A tájban jellemző az allergén ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) jelenléte is, mely utak felől gyakran behatol a természetszerű löszgyepekbe is.
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	L	0,1	Síksági pannon löszgyepek (6250*) A löszgyepeken megjelentő siska nádtippan (*Calamagrostis epigeios*) jelentős faj-szegényedéshez vezet.
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	M	25	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok) korai kiszáradása a faj szaporodását negatívan befolyásolják.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[2]	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
L03	Szerves anyag felhalmozódása	M	5	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*) Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az a szerves anyag felhalmozódásával, mely az állományok leromlásához, degradálódásához vezet (pl. fajszám csökkenése, specialista fajok visszaszorulása).
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	L	5	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) Az alul hasznosítás miatt egyes ruderális magaskórós fajok megjelenhetnek a gyepekben (függetlenül azok típusától), mely a növényzet leromlásához, degradálódásához vezet.
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	H	25	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, belvízelvezető csatornák) korai kiszáradása kedvezőtlenül hat a fajok életmenetére.
F09	Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése és kezelése	L	0,01	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*) Az illegális hulladéklerakás belterületek szomszédságában (Pély, Tarnalelesz) jellemző. A kommunális hulladék az érintkező szikes gyepek, mocsarak természeti állapotát károsan befolyásolják.
Kívülről érkező hatás:				
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó	L	-	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[2]	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)			A tervezési területen áthaladó és azt szegélyző aszfaltos közutaknál veszélyt jelent a gázolás.
Jövőbeli potenciális hatás:				
A02	Művelési mód változása	M	-	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*) Az állattartás intenzitásának bármi irányba történő változása potenciális veszélyeztető hatásként jelentkezik (lásd alul és túllegeltetést, intenzív legeltetési módok megjelenése).
K05	Víztestek fizikai változása	M	5	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) Potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik a kétéltű fajok állományait (pl. csatornák kotrása esetén).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával;

- A vizes rekonstrukcióval érintett területegységeken (Ludas-, Hosszú- és Nagy-fertő) a vízvisszatartás biztosítása; a mocsári, mocsárréti elemek életfeltételeinek biztosítása érdekében.
- Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/helyreállítása:
  - pannon szikes sztyeppék és mocsarak (*1530)
  - síksági pannon löszgyepek (*6250)
  - vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

3.1.2. További célok

- A legelő állatfajok tekintetében prioritást élvez a szarvasmarha, a juh és a ló;
- A gyepek részarányának növelése, az arra alkalmas szántóföldek visszagyepesítésével;
- A zárványt képező szántóterületeken csökkenteni kell a vegyszerhasználatot, támogatni kell az alternatív ill. integrált növényvédelmi rendszereket;
- A gyepeken felverődő szúrós legelőgyomok arányának csökkentése, előtérbe helyezve a mechanikus gyomirtást;
- A gyepek fenntartásához szükséges, legeltetéshez kapcsolódó táji elemek (pl. kutak és itatók) fenntartása, szükség szerinti fejlesztése;
- A szikes gyepeken felverődő, gyomként jelentkező nád mechanikus visszaszorítása legeltetéssel és tisztító kaszálással;
- A vonalas létesítmények (utak, csatornák) mellett terjedő - és ezáltal erős fertőzési gócként jelentkező - inváziós növényfajok visszaszorítása;
- A területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris);
- A területen előforduló szikes mocsarak, mocsárrétek és a másodlagos vizes élőhelyek (belvizes szántók, kubikgödrök) vízellátottságának a biztosítása, a gyepen található belvíz lehetőség szerinti megtartásával, elsősorban a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) élőhelyeinek biztosítása érdekében.

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési egységekre (KE) vonatkozó részletes kifejtését megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában megadjuk a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmaznak jelölő és nem jelölő (utóbbiak között akár másodlagos) élőhelytípusokat. A tervezési terület meglehetősen mozaikos (összesen 2.309 élőhelyfolt került lehatárolásra), aminek az oka részben a tagolt felszín és a kitettségek változása folytán sűrűn váltakozó természetközeli erdőtípusok,

részben a másodlagos élőhelyek (beékelődő szántóterületek, telepített erdőfoltok, cserjések, gyepek) jelenléte. a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található facsoportok, mocsárfoltok, illetve mezőgazdasági területek közötti és azokat határoló utak, csatornák).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javaslunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás-javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. bekezdése alapján „*A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg*."

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra/kezelésre, annak kívánatos módjára. Ennek érdekében itt olyan előírás-javaslatok is megfogalmazásra kerülnek, amelyek alapul szolgál(hat)nak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek a javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan jelölő élőhellyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-1) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzemmód szerinti besorolása figyelembevételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

<u>A.) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok</u>:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése az ilyen besorolású területek bővítése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó

előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

- Természetvédelmi infrastruktúraként csak az élőhelyek kezelését (lásd gyepfenntartás) és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatást szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki NPI) értesíteni szükséges

A közlekedési folyosók (pl. stabilizált utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek, légvezetéken futó telefonkábel) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Az idegenhonos fafajok (főleg az akác) eltávolítása szükséges a területről, mechanikai és vegyszeres védekezéssel.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

<u>B.) Gazdálkodáshoz köthető javaslatok</u>:

A kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan betartandók (pl.: természetvédelmi kezelési terv előírásai), az azokban foglalt kötelezően betartandó tevékenységeket, kezeléseket itt nem ismételtük meg. Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatók és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás:

A gyepgazdálkodás során biztosítani szükséges a mozaikos szerkezetű, nyílt pusztai táj egységes arculatának fenntartását, az ebbe szervesen illeszkedő, ember alkotta tájelemek megőrzését. A természetes és természetszerű élőhelyek, társulások megőrzését az extenzív gyepgazdálkodással valósítható meg. A tervezési területen egészére vonatkozóan nem adható meg sem a kaszálás, sem pedig a legeltetés prioritásként. Míg a mozaikos (esetenként padkás) szikeseknél a legeltetés biztosítja a természetes állapotok fenntartását, addig az érzékenyebb élőhelytípusoknál (pl. löszgyep fragmentumok) a kaszálás a kedvezőbb hasznosítás. A két

kezelési mód együttes használata (pl. a gyepek őszi átlegeltetése) is a természetvédelmi célok megvalósulását szolgálhatják.

Erdőgazdálkodás

Az erdőtervezett területek kiterjedése alacsony (42,86 hektár), azonban természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak, kiemelten a fán fészkelő – egyben az átfedő különleges madárvédelmi terület – jelölő és védett madárfajai szempontjából. Az erdők védelmi rendeltetését kell előtérbe helyezni, mely az idős honos állományoknál (főleg kocsányos tölgy és magyar kőris esetében) a megőrzésre, míg az idegenhonos állományoknál (fehér akác, gyalog akác, bálványfa) azok természetességének javítására vonatkozik. A meglévő fásítások természetszerű kezelésével számos természetvédelmi célkitűzés is megvalósítható (kiemelten a terület különleges madárvédelmi területtel való átfedésére). Itt kiemelten jelentkezik a tervezési területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris). A nyílt pusztai táj, az azokhoz köthető nyílt élőhelyekhez köthető élővilág védelme érdekében – figyelembevéve a védett terület természetvédelmi kezelési tervében is megfogalmazott célkitűzéseket – a területen az erdősítés – kivéve a már jelzett szárnyékerdők, útmenti fásítások felújítását és telepítését – nem támogatott.

Vadgazdálkodás:

A vadgazdálkodás feladatai a meglévő vadászati berendezésekkel magvalósíthatók, további vadászati infrastruktúra-fejlesztés nem indokolt. A szegélyélőhelyek mint vadbúvók, ideértve a mezsgyék, cserjesávok és fasorok kíméletét, fejlesztését (felújítását) kiemelten fontos az apróvad megőrzése, állományának fejlesztése szempontjából (mely közvetve az átfedő különleges madárvédelmi terület célkitűzéseit is szolgálja).

Vízgazdálkodás:

Kiemelt feladatot jelent a belvízelvezető csatornákat kísérő parti növényzetben az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben az alábbi intézkedések vonatkoztathatók a tervezési terület belvízelvezető árkaira, csatornáira:

- (*6.3a intézkedés*): Vízfolyásokon és állóvizekben felhalmozódott iszap és mederbeli növényzet egyszeri eltávolítása
- (*6.4 intézkedés*): Vízfolyások és állóvizek parti zónájában a víztípustól függő zonáció rehabilitációja
- (*6.5 intézkedés*): Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében
- (*6.12.3 intézkedés*): Mederben lévő létesítmények átépítése, karbantartása, beleértve a természet közeli megoldások, anyagok alkalmazását
- (*23.2 intézkedés*): Csapadékgazdálkodás, táblaszintű vízvisszatartás a táblákon belül a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében

<u>C) Kötelezően betartandó előírások:</u>

A legfontosabb kötelezően betartandó előírásokat az egyes kezelési egységek (KE) ismertetésénél adjuk meg.

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti.

A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban. Mivel a faj az Európai Unió inváziós listájára is felkerült, így az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet előírásait is figyelembe kell venni.

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie.

A felszín alatti vizek védelmére az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII.25.) „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló KvVM rendelet

A tervezési területen a fentieken túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes puszták, löszgyepek és mocsarak

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe soroltuk a tervezési terület nagy egybefüggő gyepterületeit, függetlenül azok társulástani besorolásuktól. Jobbára szikes puszták, löszgyepek, szikes mocsarak,

mocsárrétek és magassásosok sorolhatók ehhez a kezelési egységhez, melyek legtöbbször mozaikkomplexet képeznek. A gyepeken található kisebb cserjés – erdős foltok (elsősorban ezüstfások) a KE-5 alá kerültek besorolásra.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Nem zsombékoló magassásrétek (B5), (B6), Ürmöspuszták (F1a), Cickórós puszták (F1b), Cickórós puszták (F1b), Szikes rétek (F2), Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3), Üde mézpázsitos szikfokok (F4), Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*), molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
   - érintett földrészletek: Heves: 0984/48b*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/10, 0986/11, 0986/12, 0986/13*, 0986/14, 0986/16, 0986/18, 0986/19*, 0986/3*, 0986/7*, 0986/8*, 0986/9, 0988/10b*, 0988/13b*, 0988/13f*, 0988/14*, 0988/8b*, 0988/9b*, Jászivány: 015/12b, 021/14b, 021/15b, 021/16b, 021/17b, 021/7d*, 028/13*, 028/15*, 028/2, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13f*, 041/13j, 041/13k*, 041/15*, 041/6*, 043/6*, 044/1, 044/3*, 044/4*, 044/5*, 045/4, 045/6a*, 045/6c, 051/1a*, 051/1b, 051/2a*, 051/2b*, 051/4, Pély: 0238, 0229/1a*, 0229/1b*, 0229/2*, 0229/3*, 0230*, 0231/a*, 0231/b, 0232/2, 0233*, 0234/1*, 0234/2*, 0235*, 0236/a*, 0236/b*, 0236/c*, 0236/g*, 0236/h*, 0236/j*, 0236/k*, 0236/l*, 0236/m*, 0237/1*, 0237/10*, 0237/12*, 0237/13*, 0237/3*, 0237/4*, 0237/5*, 0237/7*, 0237/8*, 0239/1*, 0239/5*, 0240*, 0251*, 0252/1, 0253*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/c, 0254/d*, 0254/f, 0254/g*, 0254/j*, 0255*, 0256/a*, 0256/b*, 0256/c*, 0257/1a*, 0257/1b*, 0257/1c*, 0257/2, 0259*, 0262/5a*, 0262/7a*, 0265/1*, 0265/3a*, 0265/3c, 0267/9*, 0268/1*, 0268/2*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/3*, 0277/4a*, 0277/5*, 0277/6*, 0278/20*, 0278/21*, 0278/22*, 0278/25*, 0278/6*, 0278/7*, 0278/9*, 0279*, 0280/2a*, 0280/2b*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0281/b*, 0283/1a*, 0283/1b*, 0283/1c*, 0291/1*, 0291/2*, 0292/2*, 0294/5*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0298/3b, 0298/3c*, 0298/3d, 0298/4*, 0300*, 0301/2, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/6*, 0301/7*, 0302*, 0303/1*, 0303/3*, 0305/1*, 0305/2*, 0305/3*, Tarnaszentmiklós: 0148, 0147*, 0149/1*, 0149/2*, 019/14a*, 019/14b*, 019/14c*, 019/2, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*, 019/6*, 019/7*, 019/8*, 019/9a*, 019/9b*, 021/2*, 021/4*, 027/a*, 027/b*, 027/c*, 028/1*, 028/10*, 028/11*, 028/12*, 028/2*, 028/4*, 028/5*, 028/6, 028/7*, 028/8* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Pély: 15/A*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, Tarnaszentmiklós: 3/A*, 3/D*, 3/E*, 3/F* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával. A gyepterületek összkiterjedése nem csökkenhet, a gyepek feltörése nem támogatható a tervezési területen, révén jelölő élőhelytípust reprezentál, másrészt országos védett területtel

fed át. A kezelési egységet képező gyepterületek kiterjedése növelhető, egyrészt a gyepek elszántásból adódó területek kimérését követő ismételt gyephasznosítással, másrészt fejlesztési lehetőségek is megfogalmazásra kerültek. (lásd a KE-2, KE-3-nál ismertetett javaslatokat).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „*Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszálatlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos*."

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

„*3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
(2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
(3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
(4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az

engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
a) a nád irtásához, valamint
b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.

(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos."

További, kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a nemzeti park igazgatóság által bérbeadott területek esetében a bérleti szerződések.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY48	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gyeprekonstrukcióval érintett területrészeknél optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A vizes rekonstrukcióval érintett területegységeken a kialakított vízkormányzási műtárgyak folyamatos karbantartására, szükség esetén felújítására van szükség. A gyepterületeken foltokban inváziós fásszárúak jelentek meg, melyek közül legjelentősebb a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) és a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) térnyerése. Az árkok, utak felől pedig a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) terjedése a jelentős. A tájban erősen terjed az EU inváziós listáján is szereplő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is. Ezen fertőzési gócpontok eltávolítása mechanikus, illetve vegyszeres kezelésekkel kiemelt jelentőséggel bír.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Amennyiben új nyári szállás, delelő kijelölése szükséges, akkor azt – lehetőség szerint – úgy kell kialakítani, hogy a legértékesebb gyepterületeket nem érintse.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyeptömbje régiós szinten is kiemelkedő értékekkel bír, elsősorban a szikes élőhelyek, kiemelten a mocsarak (Ludas-, Hosszú és Nagy-fertő), a padkás szikesek, valamint a löszgyepek tekintetében. A fragmentált dél-hevesi puszták egyik reprezentatív képviselője a tervezési területtel lefedett területegység. Az élőhelytípusra javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, javulását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Regenerálódó gyepek (óparlagok)

a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez soroltuk azokat a visszagyepesített, vagy másodlagos szukcessziós folyamatokkal visszagyepesedett szántókat, melyek megtartása a jövőben gyepként javasolt (függetlenül az ingatlanok művelési ág besorolásától).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF), Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG) / Natura 2000: -
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
   - érintett földrészletek: Heves: 0984/48b*, 0984/48c*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/13*, 0986/15, 0986/17, 0986/19*, 0986/7*, 0988/13b*, Jászivány: 028/14*, 028/15*, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 031/2*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13f*, 043/6*, 045/6a*, Pély: 0229/1a*, 0234/1*, 0236/a*, 0236/b*, 0236/j*, 0237/1*, 0237/13*, 0237/3*, 0237/4*, 0240*, 0251*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/d*, 0254/g*, 0256/b*, 0257/1b*, 0257/1c*, 0262/5a*, 0262/5c*, 0262/7a*, 0266/2*, 0267/8, 0267/9*, 0268/2*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/4a*, 0277/4b*, 0277/5*, 0278/20*, 0278/21*, 0278/22*, 0278/23, 0278/24, 0278/25*, 0278/6*, 0278/7*, 0278/8*, 0278/9*, 0279*, 0280/2a*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2g*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0283/1a*, 0283/1b*, 0283/2*, 0291/1*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0298/3c*, 0298/4*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/7*, 0302*, 0305/2*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*, 019/6*, 019/9a*, 021/2*, 021/4*, 027/a*, 027/b*, 028/1*, 028/3*, 028/4*, 028/5*, 028/8*, 028/9* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Pély: 16/F*, 20/D* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tervezési terület reprezentálja térségi szinten a legértékesebb gyepes és vizes élőhelyeket. Az elmúlt évtizedben számos korábban szántott terület felhagyásra vagy visszagyepesítésre került (részben természetvédelmi kezelés keretében).
A visszagyepesedő területeken a gyepekre vonatkozó általános kezelési javaslatok foganasíthatók (lásd KE-1), kiemelten kezelve az inváziós fajok visszaszorítását, melyek a természetes gyepekhez képest jóval nagyobb arányban telepednek meg ezeken a területeken.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „*Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*

- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszálatlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos*."

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

„*3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
(2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
(3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
(4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
a) a nád irtásához, valamint
b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés

során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos."

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok (a gyepes javaslatok mellett szántókra vonatkozó élőhely-rekonstrukciós javaslatok is megfogalmazásra kerültek):

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY58	Inváziós növényekkel fertőzött gyepben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.

Kód	**Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
SZ52	Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ53	Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ54	Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Egyes, inváziós fajokkal erősen fertőzött részterületek esetén őshonos fafajokkal kialakított fasorok, facsoportok telepítése támogatható (lásd SZ74 előírás-javaslat). Ez az átfedő különleges madárvédelmi terület céljait is szolgálja (mint jövőbeli fészkelőhelyek létrejöttével). A szántóterületek gyepesítése szintén élőhelyfejlesztésnek tekinthető, melyre leginkább a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő szántók alkalmasak.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Amennyiben új nyári szállás, delelő kijelölése szükséges, akkor azt – lehetőség szerint – úgy kell kialakítani, hogy a legértékesebb gyepterületeket nem érintse.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok a gyepterületek kiterjedésének, azok állapotának a javítását szolgálják.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Szántóterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen előforduló szántóként hasznosított területek – az ingatlan-nyilvántartási adatoktól függetlenül –kerültek lehatárolásra ebben a kezelési egységben.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), Extenzív szántók (T6), Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8), Fiatal parlag és ugar (T10) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Heves: 0984/46, 0984/47, 0984/48a, 0984/48b*, 0984/48c*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/3*, 0987/1, 0988/10b*, 0988/10c, 0988/13a, 0988/13b*, 0988/13d, 0988/13f*, 0988/14*, 0988/8b*, 0988/9b*, Jászivány: 021/7d*, 028/13*, 028/14*, 028/6*, 031/2*, 041/10, 041/12*, 041/13a*, 041/13f*, 041/13k*, 041/9, 044/4*, 045/6a*, 045/6b, Pély: 0236/a*, 0236/b*, 0236/c*, 0236/d, 0236/f, 0236/g*, 0236/h*, 0236/j*, 0236/k*, 0236/l*, 0237/1*, 0237/10*, 0237/11, 0237/12*, 0237/3*, 0237/4*, 0237/5*, 0237/6, 0237/7*, 0237/8*, 0237/9, 0239/1*, 0239/5*, 0251*, 0253*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/h, 0256/a*, 0256/b*, 0257/1a*, 0257/1b*, 0265/3a*, 0268/6a*, 0275*, 0277/4a*, 0277/4b*, 0277/5*, 0278/11, 0278/13*, 0278/14*, 0278/15, 0278/16, 0278/17, 0278/18, 0278/19, 0278/20*, 0278/25*, 0278/7*, 0278/8*, 0278/9*, 0280/2a*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2g*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0281/b*, 0283/1a*,

0283/1b*, 0283/1c*, 0283/2*, 0291/1*, 0291/2*, 0292/2*, 0294/5*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0300*, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/6*, 0302*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 0149/1*, 019/13, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*, 019/6*, 019/7*, 019/8*, 019/9a*, 019/9b*, 027/a*, 027/b*, 027/c*, 028/1*, 028/10*, 028/11*, 028/12*, 028/2*, 028/3*, 028/4*, 028/5*, 028/7*, 028/8*, 028/9* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

- érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepek elszántása nem megengedett. A zárványt képező szántóterületeken csökkenteni kell a vegyszerhasználatot, támogatni kell az alternatív ill. integrált növényvédelmi rendszereket. ahol lehetőség mutatkozik rá, ott a gyeptelepítéseket támogatni szükséges.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A szántókra vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- *„Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.*
- *A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldugart kell meghagyni.*
- *Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *A lucerna területének 2%-án kaszálatlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.*
- *Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok (az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk):

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.
SZ03	A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás végzése.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.
SZ05	Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet fennhagyása.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ39	Kijelölt területen évelő szálas pillangós takarmánynövények (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) termesztése legalább 5 évig.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ45	Öntözés nem megengedett.
SZ46	Melioráció nem megengedett.
SZ47	Meszezés nem megengedett.
SZ48	Drénezés nem megengedett.
SZ51	Szántó vizes élőhellyé alakítása spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. [*Megjegyzés: a nyílt pusztai táj megőrzése érdekében az erdősítések maximum 1 hektár kiterjedésűek legyenek, javasolt a szegélyélőhelyeket követő fasávokként vagy facsoportokként történő kialakítása; lásd SZ74 előírás-javaslatot is*]
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szántóterületek gyepesítése a Natura 2000 célkitűzéseket szolgálhatja. A szántóként nyilvántartott szántó művelési ágú területek madárvédelmi funkcióját erősítheti a szántószegélyekbe ültetett honos fafajú cserjések és erdősávok is (lásd SZ56 és SZ74 előírás javaslat).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett szántók zárványként jelennek meg a nagy gyepterületeken belül. A kis intenzitással (akár ugarként, parlagként is) hasznosított szántók fontos élőhelyet képeznek, a táji mozaikoltságot erősítik. A megfogalmazott élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok egyrészt a gyepkonverzióra, másrészt fásításra vonatkoznak. Utóbbi esetben ezt inkább vonalas jellegű fejlesztésként javasolt megvalósítani (lásd fasorok, cserjesávok).

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe lettek lehatárolva a tervezési terület gyepeken futó csatornái, árkai. Ezek fő befogadója a keleti részterületeken a Hanyi-éri főcsatorna, míg nyugaton a Bútelki-csatorna vezeti le a vizeket.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)
- érintett földrészletek: Heves: 0957/5, 0984/48b*, 0984/55*, 0984/56*, Jászivány: 028/15*, 031/1*, 031/2*, 041/13a*, 043/6*, 044/3*, 044/5*, 045/6a*, 051/1a*, 051/3, Pély: 0239/5*, 0240*, 0257/3, 0262/7a*, 0265/2, 0265/3a*, 0266/1, 0266/2*, 0268/5, 0276/7*, 0276/8*, 0277/3*, 0277/4a*, 0277/5*, 0277/6*, 0278/4, 0283/1a*, 0291/2*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/2*, 0301/5*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 0149/2*, 019/14a*, 019/9a*, 027/a*, 028/11*, 028/7* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az árkok elsősorban vízgazdálkodási feladatokat látnak el (belvízelvezetési funkcióval). Ezek karbantartását során javasolt időben több évre ütemezni, annak érdekében, hogy az árkok üde mocsárréti elemei és a partélek lösznövényzete regenerálódni tudjon. Általános kezelési javaslatok és irányelvek:
- A legfontosabb a folyó jelenlegi, természeteshez közeli vízdinamikájának a biztosítása. Ezért nem kívánatosak olyan vízügyi beavatkozások, melyek a patak vízjárását jelentős mértékben megváltoztatják.
- A mederben végzett mederbiztosítási, partbiztosítási tevékenységek (kivéve a műtárgyak közvetlen környezetében) kerülendők.
- Amennyiben vízkárelhárítási célból elkerülhetetlen a mederüledék eltávolítása, úgy javasoljuk, hogy legyen egy kivitelezési oldal, mely később fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. legyen egy ökológiai oldal, melynek fő szerepe az ökológiai folyosó funkció biztosítása, valamint élőhely biztosítása a vízfolyáshoz és a vízfolyást kísérő növényzethez kapcsolódó életközösségek számára.

- A vízszennyezések elkerülése, mind adminisztratív intézkedéseket (szennyvíz- és csapadékvíz elvezetés hatósági szabályozása), mind az agrár támogatási rendszerek lehetőségeinek kihasználását megköveteli.
- A vízfolyásba felülről érkező tisztított szennyvíz és kommunális települési szennyezés mennyiségének minimalizálása és hosszabb távon való megszüntetése javasolt.
- A területen kívül található szennyvíztelepek hatékonyságának növelése szükségszerű a vízminőség javítása érdekében.
- A vízparti vegetáció kezelését a konkrét vízügyi célok ismeretében, a helyi viszonyokra alkalmazva, a természetvédelmi célok figyelembe vételével javasolt megvalósítani.
- A tervezett vízkárelhárítási, és vízrendezési fenntartási munkák kivitelezését megelőzően, természetvédelmi-ökológiai szempontokat figyelembe vevő, aktuális vízkárelhárítási és vízrendezési terv készítését és egyeztetését javasoljuk a működési terület szerint illetékes természetvédelmi kezelővel (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, a továbbiakban: BNPI).
- Az ökológiai vízigény meghatározása és az adott esetben fellépő tápanyagterhelés növekedésének elkerülése érdekében szükséges, hogy az üzemeltetők és a természetvédelmi kezelő (BNPI) illetékes szakemberei közötti folyamatos konzultáció legyen.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie.

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A kivett területekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.4.) az alábbiak:

- *„A vízügyi létesítmények, csatornák karbantartási munkáit csak az igazgatósággal egyeztetett módon szabad végezni.*
- *Gépjárművel közlekedni csak a kataszteri nyilvántartásban szereplő földutakon lehet, tilos felázott útviszonyok miatt a gyepterületeken új nyomok veretése.*
- *A földutakat a használó köteles rendben tartani, azokat nehéz gépjárművel, munkagéppel csak száraz vagy fagyos útviszonyok mellett használhatják”.*

- Javasolt előírások:

Mivel a kezelési egységgel lehatárolt területen a vizes élőhelyek mellett gyepterületek is érintettek, így elsősorban vizes (V) és gyepekre (GY) vonatkozó előírás javaslatok kerültek megfogalmazásra:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
	szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.

Kód	Vizes területekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V16	A meder kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A nagyobb csatornák egyben a térségi vizes élőhelyek vízellátását is biztosítják. A vizes rehabilitációk a térségben lezajlottak, azonban a klímaváltozással járó változásokra (pl. száraz időszakok további növekedésével, az élőhelyek kiszáradása is fokozódik) szükséges lesz megoldásokat találni.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár nem javasolt. További belvízlevezető árkok kialakítása a tervezési területen nem javasolt. Célszerű a meglévő árkok funkciójának felülvizsgálata is. Javasolt azon árkok betemetése, melyek a környező szántóterületek belvízlevezetési funkciójához nem köthetők, de a gyepeken lévő mocsarak kiszáradását fokozzák. Ezen tevékenység tervezését mindenképpen vízügyi – vízgazdálkodási szempontból is elő kell készíteni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett szántók általában tömbösen jelennek meg a tervezési területen. A kis intenzitással (akár ugarként, parlagként is) hasznosított szántók fontos élőhelyet képeznek, a táji mozaikoltságot erősítik. A megfogalmazott élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok egyrészt a gyepkonverzióra, másrészt fásításra vonatkoznak. Utóbbi esetben ezt inkább vonalas jellegű fejlesztésként javasolt megvalósítani (lásd fasorok, cserjesávok kialakítása).

A tervezési terület – időszakos víztestnek tekinthető – csatornáiban, árkaiban védett és közösségi jelentőségű fajok (elsősorban edényes növényfajok, vízi gerinctelenek, kétéltűek, vidra) fordulnak elő. Az észak-déli futásirányú csatornák (pl. Bútelki-csatorna) jelentős ökológiai folyosó szereppel is bírnak, különösen egy felszíni vizekben igen szegény kistájban. Ezek megőrzése jelentős a célként jelentkezik a tervezési területen. Ezt a

célkitűzést szolgálják a meder kezelésére vonatkozó általános kezelési javaslataink, melyek a vízgyűjtő-gazdálkodási terv célkitűzéseivel is harmonizálhatók.

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Erdők, fásítások

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe lettek lehatárolva azon fás szegélyélőhelyek, melyek elsősorban a gyepterületeket határolják (többnyire peremhelyzetű fasorok, illetve erdőfoltok) illetve a gyepterületeken lévő záródó erdős, cserjés foltok. Az erdőterületek csak részben erdőtervezettek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3), Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), (RDb), Ültetett akácosok (S1), Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészletek: Heves: 0984/55*, 0984/56*, 0986/13*, 0986/3*, 0986/7*, 0986/8*, 0988/13b*, 0988/13f*, Jászivány: 028/15*, 028/6*, 031/2*, 041/12*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13d*, 041/13f*, 041/13g, 041/13h, 041/13k*, 041/3, 041/6*, 044/4*, 044/5*, 051/2a*, 051/2b*, Pély: 0229/1a*, 0229/1b*, 0229/2*, 0229/3*, 0230*, 0231/a*, 0233*, 0234/1*, 0234/2*, 0235*, 0236/a*, 0236/m*, 0237/1*, 0237/4*, 0239/5*, 0240*, 0251*, 0254/b*, 0254/d*, 0254/g*, 0254/j*, 0255*, 0256/b*, 0256/c*, 0256/d, 0257/1b*, 0257/1c*, 0259*, 0262/5a*, 0262/5b, 0262/5c*, 0262/7a*, 0262/7b, 0265/1*, 0265/3a*, 0265/3b, 0267/10, 0267/9*, 0268/1*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/4a*, 0277/5*, 0278/13*, 0278/14*, 0280/2a*, 0280/2b*, 0281/a*, 0283/1a*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/1*, 0298/3c*, 0300*, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0302*, 0303/1*, 0303/3*, 0305/1*, 0305/2*, 0305/3*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 019/14a*, 019/14b*, 019/14c*, 019/3*, 027/c* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Pély: 15/A*, 15/B, 15/C, 15/D, 15/E, 16/C, 16/F*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, 21/A, 21/B, 21/C, 21/I, Tarnaszentmiklós: 3/A*, 3/B, 3/C, 3/D*, 3/E*, 3/F* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fasorok és fásítások esetében legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, középtávon – ahol releváns a fafajösszetétel miatt – a szerkezetátalakítás. Mivel ezen állományok részben a kijelöléskor is már idegenhonos állományként szerepeltek, így a javaslatok mindenképpen csak távlati fejlesztési lehetőségként jelenhetnek meg. A gyepre terjedő állományok esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése kötelező előírása az iránymutató („*Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról*

gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos”).
A fás növényzet megtartása kiemelt fontossággal bír (függetlenül fafajösszetételétől), mivel az erdőfoltok számos ritka és telepesen fészkelő madárfaj – melyek az átfedő különleges madárvédelmi terület jelölő fajai is egyben – fészkelőhelyéül szolgálnak.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Az erdő művelési ágú területekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.3.) az alábbiak:

- *„Erdőfelújításra csak őshonos fa- és cserjefajok használhatók. Az ültetési hálózat kialakítása során a természetes mintázatok kialakítására kell törekedni.*
- *Természetközeli élőhelyeken az erdőfelújítást az élőhely legkisebb bolygatásával kell megvalósítani.*
- *Erdőápolási és -védelmi munkák során kemikáliák nem használhatók fel.*
- *Az állományok letermelése egészségügyi vagy fafajcserét szolgáló okok kivételével csak a fokozatos felújulást elősegítő szálalóvágásos vagy felújító vágásos módszer alapján történhet.*
- *A letermelt területek tuskózása nem megengedhető.*
- *A fakitermelés munkaműveleteit úgy kell ütemezni, hogy azok a vegetációs időszakon kívülre essenek.*

További kötelező előírások a körzeti erdőtervekben jelennek meg.

- Javasolt előírások:

Mivel a kezelési egységgel lehatárolt területen a kezelési feladatok az erdőkhöz köthetők, így elsősorban erdős kezelési előírás-javaslatok kerültek megfogalmazásra:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése. *[Magyarázat: az érintkező száraz gyepterületek kiemelten érzékenyek a leégésre*].
E63	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. [*Magyarázat: a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alapján kötelező*].
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységgel érintett vonalas objektumok részben fás növényzettel borítottak. Élőhelyfejlesztés az idegenhonos fafaj (pl. fehér akác, amerikai kőris, zöld juhar, keskenylevelű ezüstfa) dominanciájával jellemezhető erdőknél nevesíthető. Az erdőtervezett erdők, az idegenhonos fasorok és fásítások esetében legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, középtávon a szerkezetátalakítás, ami már, mint élőhelyfejlesztés jelentkezik.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Összességében kis kiterjedésű, de természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyfoltok kerültek lehatárolásra a kezelési egység vonatkozásában. A fás-cserjés élőhelyekhez köthető fajok és értékek megőrzése így e kezelési egység védelmén és fejlesztésén keresztül valósítható meg. A megfogalmazott élőhelyfejlesztési javaslatok az élőhelyfoltok természetességének javítását szolgálják (lásd szerkezetátalakítás). Másrészt ezek a jobbára idegenhonos fafajú fásítások az érintkező gyepek természetvédelmi állapotát veszélyeztetik, így terjedésük mindenképp megállítandó.

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Telephelyek, utak

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységgel lehatárolt terület a 3 még működő tanyahely (állattartó telep) területét és a nagyobb – jobbára fátlan – dűlőutakat képezi. Mindhárom tanyahely kialakítása jóval a védetté nyilvánítás, Natura 2000 területté történő kijelölés előtt történt.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), Tanyák, családi gazdaságok (U10), Út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000: nincs érintettség
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
   - érintett földrészletek: Jászivány: 030, 042, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 041/12*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13d*, 041/15*, 045/6a*, Pély: 0237/4*, 0240*, 0251*, 0253*, 0254/g*, 0256/a*, 0257/1a*, 0259*, 0262/7a*, 0268/2*, 0268/6a*, 0278/14*, 0292/2*, Tarnaszentmiklós: 019/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az utak szilárd burkolattal való ellátása nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A már a védetté nyilvánítás előtt kialakított létesítményekre vonatkozóan az alábbi került megállapításra (2.2.3):

- *„A már meglévő létesítmények fenntartásával és fejlesztésével összefüggő tevékenységek az 1. pontban meghatározott célkitűzésekkel összhangban tovább folytathatók."*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok nem adhatók meg a kezelési egység vonatkozásában.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységgel érintett területek vonatkozásában élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem adhatók meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A tervezési területtel érintett tanyahelyek felújítása, modernizálását javasolt a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni. A tanyahelyeken található trágyaelhelyezési problémákat meg kell oldani és az általános hulladékkezelési előírásokat maradéktalanul be kell tartani, mivel a tanyahelyek közvetlenül érintkeznek gyepterületekkel, vizes élőhelyekkel.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok általános irányelveket fogalmaznak meg, fő hangsúly a hulladékkezelési feladatok elvégzésére fókuszál.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdősült területek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az inváziós fafajok visszaszorítására irányuló aktív tevékenységet jelenti (lásd KE-5). Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyeptípusoktól függően, legeltetéssel, kaszálás, illetve cserjeirtással, inváziós fafajok egyedeinek eltávolításával történhet (lásd KE-1, KE-2). A szántóterületek esetében a gyepesítés nevezhető meg élőhelyrekonstrukciós javaslatként (lásd KE-3).
A részletesebb élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a fenntartási terv munkarész 3.2.1. pontja alatt, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtunk.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Speciális fajvédelmi intézkedések a jelölő státuszú, közösségi jelentőségű **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) és a **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) védelme érdekében fogalmazhatók meg (érintett kezelési egységek: KE-1 és KE-4):

- Javasolt a terület időszakos vizű élőhelyeinek megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő beavatkozások megszüntetése.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt lehet a növényzet részleges visszaszorítása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevéssé értékes – mederrészek kimélyítése. Az árnyékoló hatású gyalogakác visszaszorítása, különösen a fajok szaporodóhelyeként szolgáló vizes élőhelyeken fontos.
- Javasolt a terület hidrológiai viszonyainak megőrzése, lehetőség szerint a víz további visszatartása a területen (természetvédelmi célú élőhely-létesítésekkel, helyreállításokkal). Egyes mesterséges élőhelyeinek részleges (más értékes fajok jelenlétét figyelembe vevő) növényzetmentesítésével, kimélyítésével védelmi helyzete tovább javítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete alapján kiemelt természetvédelmi stratégiának tekinthető az „*alapállapot-felmérést szolgáló és monitoring rendszerű kutatások, valamint a természetvédelmi kezelési tevékenységet megalapozó vizsgálatok végzése*”.

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr) a területen 5x5 km-es élőhelytérképezés zajlik (a mintaterület neve / kódja: „*Hevesvezekény, Rakottyás*”; (O5x5_040)). A legutolsó térképezés éve 2018, a kvadrát a tervezési terület közel $^{1}/_{3}$-át fedi le. A térképezést 10 évente szükséges megismételni a megadott protokoll alapján. A szikes gyepek (NBmR VIII. projekt) trend-monitorozása keretében a hevesi Bika-Nyilas dűlőben az ürmös sziki gyep (*Artemisio-Festucetum pseudovinae*) társulás felvételezése zajlik, 3 éves ismétlésben (utolsó felmérés éve: 2020).

A terület országos védett státuszából adódóan, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére álltak korábban is biotikai alapadatok, elsősorban az edényes flórára, a bogár- és lepkefaunára, valamint a gerinces faunára (elsősorban avifauna) vonatkozóan. A dél-hevesi területre készülő a kultúratérképezés a tervezési területet is érinti. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, különös tekintettel a közösségi jelentőségű állat és növényfajok felmérésével, illetve az élőhelytérkép elkészítésével.

A jövőben az alábbi kutatási feladatok élveznek kiemelt prioritást:

- A Hevesi-sík Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT) területén a növényi kultúrák parcellaszintű felmérése és a túzok egyedszám-változásának nyomon követése
- Természetvédelmi kezelések hatásainak vizsgálata, monitorozása (kaszálás, legeltetés – kiemelten a kékvércse LIFE+ projektterületre)
- A ritka- és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) évenkénti felmérése a tervezési terület vonatkozásában
- Az élőhelytérkép ismételt elkészítése (10 évente javasolt)
- Kiegészítő adatgyűjtés közösségi jelentőségű és védett növény- és állatfajok elterjedéséről.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép:

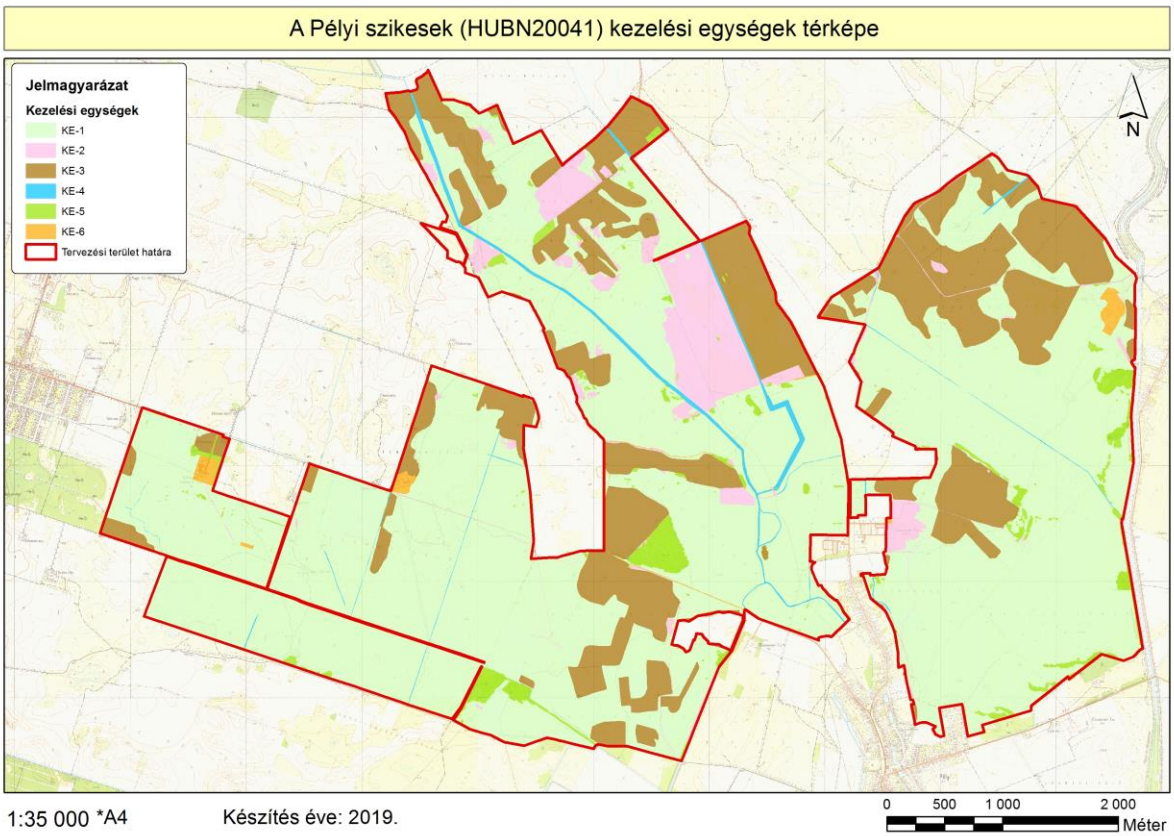

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
KE-1	Szikes puszták, löszgyepek és mocsarak	1935,35	Heves: 0984/48b*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/10, 0986/11, 0986/12, 0986/13*, 0986/14, 0986/16, 0986/18, 0986/19*, 0986/3*, 0986/7*, 0986/8*, 0986/9, 0988/10b*, 0988/13b*, 0988/13f*, 0988/14*, 0988/8b*, 0988/9b*, Jászivány: 015/12b, 021/14b, 021/15b, 021/16b, 021/17b, 021/7d*, 028/13*, 028/15*, 028/2, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13f*, 041/13j, 041/13k*, 041/15*, 041/6*,	Pély: 15/A*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, Tarnaszentmiklós: 3/A*, 3/D*, 3/E*, 3/F*

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
			043/6*, 044/1, 044/3*, 044/4*, 044/5*, 045/4, 045/6a*, 045/6c, 051/1a*, 051/1b, 051/2a*, 051/2b*, 051/4, Pély: 0238, 0229/1a*, 0229/1b*, 0229/2*, 0229/3*, 0230*, 0231/a*, 0231/b, 0232/2, 0233*, 0234/1*, 0234/2*, 0235*, 0236/a*, 0236/b*, 0236/c*, 0236/g*, 0236/h*, 0236/j*, 0236/k*, 0236/l*, 0236/m*, 0237/1*, 0237/10*, 0237/12*, 0237/13*, 0237/3*, 0237/4*, 0237/5*, 0237/7*, 0237/8*, 0239/1*, 0239/5*, 0240*, 0251*, 0252/1, 0253*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/c, 0254/d*, 0254/f, 0254/g*, 0254/j*, 0255*, 0256/a*, 0256/b*, 0256/c*, 0257/1a*, 0257/1b*, 0257/1c*, 0257/2, 0259*, 0262/5a*, 0262/7a*, 0265/1*, 0265/3a*, 0265/3c, 0267/9*, 0268/1*, 0268/2*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/3*, 0277/4a*, 0277/5*, 0277/6*, 0278/20*, 0278/21*, 0278/22*, 0278/25*, 0278/6*, 0278/7*, 0278/9*, 0279*, 0280/2a*, 0280/2b*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0281/b*, 0283/1a*, 0283/1b*, 0283/1c*, 0291/1*, 0291/2*, 0292/2*, 0294/5*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0298/3b, 0298/3c*, 0298/3d, 0298/4*, 0300*, 0301/2, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/6*, 0301/7*, 0302*, 0303/1*, 0303/3*, 0305/1*, 0305/2*, 0305/3*, Tarnaszentmiklós: 0148, 0147*, 0149/1*, 0149/2*,	

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
			019/14a*, 019/14b*, 019/14c*, 019/2, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*, 019/6*, 019/7*, 019/8*, 019/9a*, 019/9b*, 021/2*, 021/4*, 027/a*, 027/b*, 027/c*, 028/1*, 028/10*, 028/11*, 028/12*, 028/2*, 028/4*, 028/5*, 028/6, 028/7*, 028/8*	
KE-2	Regenerálódó gyepek (óparlagok)	144,24	Heves: 0984/48b*, 0984/48c*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/13*, 0986/15, 0986/17, 0986/19*, 0986/7*, 0988/13b*, Jászivány: 028/14*, 028/15*, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 031/2*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13f*, 043/6*, 045/6a*, Pély: 0229/1a*, 0234/1*, 0236/a*, 0236/b*, 0236/j*, 0237/1*, 0237/13*, 0237/3*, 0237/4*, 0240*, 0251*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/d*, 0254/g*, 0256/b*, 0257/1b*, 0257/1c*, 0262/5a*, 0262/5c*, 0262/7a*, 0266/2*, 0267/8, 0267/9*, 0268/2*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/4a*, 0277/4b*, 0277/5*, 0278/20*, 0278/21*, 0278/22*, 0278/23, 0278/24, 0278/25*, 0278/6*, 0278/7*, 0278/8*, 0278/9*, 0279*, 0280/2a*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2g*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0283/1a*, 0283/1b*, 0283/2*, 0291/1*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0298/3c*, 0298/4*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/7*, 0302*, 0305/2*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*, 019/6*, 019/9a*, 021/2*,	Pély: 16/F*, 20/D*

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
			021/4*, 027/a*, 027/b*, 028/1*, 028/3*, 028/4*, 028/5*, 028/8*, 028/9*	
KE-3	Szántóterületek	567,27	Heves: 0984/46, 0984/47, 0984/48a, 0984/48b*, 0984/48c*, 0984/55*, 0984/56*, 0986/3*, 0987/1, 0988/10b*, 0988/10c, 0988/13a, 0988/13b*, 0988/13d, 0988/13f*, 0988/14*, 0988/8b*, 0988/9b*, Jászivány: 021/7d*, 028/13*, 028/14*, 028/6*, 031/2*, 041/10, 041/12*, 041/13a*, 041/13f*, 041/13k*, 041/9, 044/4*, 045/6a*, 045/6b, Pély: 0236/a*, 0236/b*, 0236/c*, 0236/d, 0236/f, 0236/g*, 0236/h*, 0236/j*, 0236/k*, 0236/l*, 0237/1*, 0237/10*, 0237/11, 0237/12*, 0237/3*, 0237/4*, 0237/5*, 0237/6, 0237/7*, 0237/8*, 0237/9, 0239/1*, 0239/5*, 0251*, 0253*, 0254/a*, 0254/b*, 0254/h, 0256/a*, 0256/b*, 0257/1a*, 0257/1b*, 0265/3a*, 0268/6a*, 0275*, 0277/4a*, 0277/4b*, 0277/5*, 0278/11, 0278/13*, 0278/14*, 0278/15, 0278/16, 0278/17, 0278/18, 0278/19, 0278/20*, 0278/25*, 0278/7*, 0278/8*, 0278/9*, 0280/2a*, 0280/2c*, 0280/2d*, 0280/2f*, 0280/2g*, 0280/2h*, 0280/2j*, 0281/a*, 0281/b*, 0283/1a*, 0283/1b*, 0283/1c*, 0283/2*, 0291/1*, 0291/2*, 0292/2*, 0294/5*, 0296/2*, 0297/1*, 0297/2*, 0298/3a*, 0300*, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0301/6*, 0302*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 0149/1*, 019/13, 019/3*, 019/5a*, 019/5b*,	-

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
			019/6*, 019/7*, 019/8*, 019/9a*, 019/9b*, 027/a*, 027/b*, 027/c*, 028/1*, 028/10*, 028/11*, 028/12*, 028/2*, 028/3*, 028/4*, 028/5*, 028/7*, 028/8*, 028/9*	
KE-4	Csatornák, árkok	29,55	Heves: 0957/5, 0984/48b*, 0984/55*, 0984/56*, Jászivány: 028/15*, 031/1*, 031/2*, 041/13a*, 043/6*, 044/3*, 044/5*, 045/6a*, 051/1a*, 051/3, Pély: 0239/5*, 0240*, 0257/3, 0262/7a*, 0265/2, 0265/3a*, 0266/1, 0266/2*, 0268/5, 0276/7*, 0276/8*, 0277/3*, 0277/4a*, 0277/5*, 0277/6*, 0278/4, 0283/1a*, 0291/2*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/2*, 0301/5*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 0149/2*, 019/14a*, 019/9a*, 027/a*, 028/11*, 028/7*	-
KE-5	Erdők, fásítások	69,55	Heves: 0984/55*, 0984/56*, 0986/13*, 0986/3*, 0986/7*, 0986/8*, 0988/13b*, 0988/13f*, Jászivány: 028/15*, 028/6*, 031/2*, 041/12*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13c*, 041/13d*, 041/13f*, 041/13g, 041/13h, 041/13k*, 041/3, 041/6*, 044/4*, 044/5*, 051/2a*, 051/2b*, Pély: 0229/1a*, 0229/1b*, 0229/2*, 0229/3*, 0230*, 0231/a*, 0233*, 0234/1*, 0234/2*, 0235*, 0236/a*, 0236/m*, 0237/1*, 0237/4*, 0239/5*, 0240*, 0251*, 0254/b*, 0254/d*, 0254/g*, 0254/j*, 0255*, 0256/b*, 0256/c*, 0256/d, 0257/1b*, 0257/1c*, 0259*, 0262/5a*, 0262/5b, 0262/5c*, 0262/7a*, 0262/7b, 0265/1*, 0265/3a*, 0265/3b, 0267/10,	Pély: 15/A*, 15/B, 15/C, 15/D, 15/E, 16/C, 16/F*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, 21/A, 21/B, 21/C, 21/I, Tarnaszentmiklós: 3/A*, 3/B, 3/C, 3/D*, 3/E*, 3/F*

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
			0267/9*, 0268/1*, 0268/4*, 0268/6a*, 0268/6b*, 0275*, 0276/7*, 0276/8*, 0277/4a*, 0277/5*, 0278/13*, 0278/14*, 0280/2a*, 0280/2b*, 0281/a*, 0283/1a*, 0292/2*, 0296/2*, 0297/1*, 0298/3c*, 0300*, 0301/3*, 0301/4*, 0301/5*, 0302*, 0303/1*, 0303/3*, 0305/1*, 0305/2*, 0305/3*, Tarnaszentmiklós: 0147*, 019/14a*, 019/14b*, 019/14c*, 019/3*, 027/c*	
KE-6	Telephelyek, utak	16,81	Jászivány: 030, 042, 028/6*, 031/1*, 031/2*, 041/12*, 041/13a*, 041/13b*, 041/13d*, 041/15*, 045/6a*, Pély: 0237/4*, 0240*, 0251*, 0253*, 0254/g*, 0256/a*, 0257/1a*, 0259*, 0262/7a*, 0268/2*, 0268/6a*, 0278/14*, 0292/2*, Tarnaszentmiklós: 019/3*	-

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület teljesen átfed Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet, így a 9/1993. (III. 9.) KTM rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési tervben megjelenő korlátozásokat is figyelembe kell venni.

A tervezési terület adottságait tekintve agrárterületnek tekinthető. A fasorok, facsoportok és mélyebb fekvésű területek (mocsarak, csatornák, árokok) kivételével a parcellák támogathatók a MePAR rendszerben. Állami tulajdonban és nemzeti parki vagyonkezelésben található 2.154 hektár, melynek egy részén bérlők gazdálkodnak. A pélyi szikesek területegységen (kékvércse After LIFE+ területen) az igazgatóság végez természetvédelmi kezelői munkát, szürkemarha gulya fenntartásával.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai

Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdetettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:
http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedése elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.
Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.
Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.
Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére

jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése:

- Alaptámogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza. A mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg

- Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés):

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.
A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.
Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a

talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Jelen vidékfejlesztési támogatási ciklusban az alábbi felhívások jelentek meg: VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016).

- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések" kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)" pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.
Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- Nem termelő beruházások

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások" pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

A tervezési területen magánerdők nincsenek, így a speciálisan ennek a szektornak biztosított támogatások, illetve kompenzáció esetünkben nem vehető igénybe.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmaztuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együtt járhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi, közelmúltban lezárult, valamint jelenleg futó pályázati projektek érdemelnek említést, melyek mindegyike a védett és Natura 2000-es területek élőhely és fajvédelmi célkitűzéseit szolgálja. (A lezárult projektek egy része fenntartási szakaszban van).

- *A Parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019)* - lezárult 2016-ban

A projekt célkitűzéseinek elérése érdekében a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrszolgálata a tervezési területen is előforduló parlagi sas territóriumok fokozott ellenőrzését és a veszélyeztető tényezők, különös tekintettel a mérgezéses esetek feltárását végezte. A pályázat fenntartási szakaszában a természetvédelmi őrszolgálat munkatársai az elkészült protokollok alapján végzik a fészkelő állomány folyamatos monitorozását és – szükség esetén – ellátják a kármentesítő feladatokat.

- *A kék vércse védelme a Kárpát-medencében* (LIFE11/NAT/HU/000926) – lezárul 2018 tavaszán

A pályázat legfőbb eleme a faj számára kedvező élőhelykezelési gyakorlati módszerek-megvalósítása egy adott mintaterületen, de a projekt egyéb védelmi akciói, úgymint a mesterséges költőtelepek kialakítása, a meglévők kontrollja, valamint a fajjal kapcsolatos monitoring tevékenység révén a tervezési terület is közvetlenül érintett. A fenntartási szakaszban folyik a mesterséges költőtelepek (költőládák) karbantartása, felújítása, szükség esetén bővítése, valamint a költőállomány folyamatos monitorozása és az őszi gyülekezés nyomon követése. A hamvajárási törzsállomány 1-3 éves szürkemarha növendéke, valamint a kárpáti borzderes tehenek, illetve borjaik a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésben lévő gyepterületeit legelik.

- *A szalakóta védelme a Kárpát-medencében* (LIFE13/NAT/HU/000081) – folyamatban

A projekt célja a Kárpát-medence szalakóta populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása. A tervezési terület a fatelepítési, fészkelőhely-felmérési, valamint odú-kihelyezési és monitoring jellegű akciók által érintett.

- *A túzok határon átnyúló védelme Közép-Európában* (LIFE/NAT/AT/000834) – folyamatban

A Hevesi-sík, ezen belül a tervezési terület vonatkozásában, mint fő projekttevékenység a fajt veszélyeztető predációs nyomás felmérése és az abból adódó problémák kezelése (pl. csapdázás) valósul meg.

- *Madarakra veszélyes 20 kV-os vezetékszakaszok madárbarát átalakítása a Hevesi Füves Puszták TK területén* (KEOP-7.3.1.2/09-2010-0047 és KEOP - 3.1.2/2F/09-11-2013-0015) – lezárult 2015-ben

A projekt célja a Hevesi-sík területén húzódó és a tervezési területet is érintő még burkolatlan középfeszültségű szabadvezeték-szakaszok madárvédelmi szempontból veszélyes vezetékeinek és oszlopelemeinek burkolása, átalakítása, cseréje, továbbá két különösen veszélyes szakasz földkábeles kiváltása. A tervezési terület vezetékszakaszain a fenntartási szakaszban folytatódnak a felmérések (a beavatkozással érintett vezetékszakaszok lejárása) valamint az áramszolgáltatóval történő egyeztetések (madárbarát technológiák bevezetésének a lehetőségeinek a megvizsgálása, folyamatos konzultációk).

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kezelésével kapcsolatos új természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek

2020-ban a COVID-19 járványhelyzet miatt lakossági / gazdafórumot nem tartottunk.

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	Üisz: 29/1/2020. 44 db levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 29/2/2020.	
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselet
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (13 tulajdonos) Gazdasági társaságok (3 szervezet)
Vadgazdálkodók	Érintett vadásztársaságok: • Forrás Vadásztársaság (Heves) • Pélyi Tiszatáj Vadásztársaság (Pély) • Jászapáti Vadásztársaság (Jászszentandrás)
Önkormányzatok	Érintett települések: • Heves Város Önkormányzata • Jászivány Község Önkormányzata • Pély Község Önkormányzata • Tarnaszentmiklós Község Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: • Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatali Osztály (főosztályon keresztül) • Heves Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti Osztály

Célcsoport	Szervezetek, képviselet
	• Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály (főosztályon keresztül) • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály • Heves Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Osztály • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Földhivatali Osztály • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
Civil szervezetek, köztestületek	nevesítve: • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Heves Megyei Igazgatósága • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatósága • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • OMVK Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 34 sz. Bükki Helyi Csoportja • Üröm Környezet- és Természetvédelmi Egyesület
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: • Magyar Közút Nonprofit Zrt. • TIGÁZ Tiszántúli Gázszolgáltató Zrt. • MOL Magyar Olaj- És Gázipari Nyrt. • ÉMÁSZ Hálózati Kft. • MAVIR Magyar Villamosenergia-Ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt.
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. *Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*

EGYEZTETÉSEK UTÁN TÖLTENDŐ

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület a földrajzi besorolás szerint a Hevesi-sík kistáj (1.9.22) és a Hevesi-ártér (1.7.13) kistájak területén található. A tervezési terület 89-93 méter tengerszint feletti magasságban helyezkedik el.

Tájtörténeti összefoglaló:

A terület magasabb térszíneit, mivel adottságai kedvezőek voltak a gazdálkodás számára, hamar birtokba vehették a letelepülő népcsoportok. Ezzel szemben a Tisza felé jellegzetes ártéri gazdálkodás alakulhatott ki, elsősorban halászattal, vadászattal. Maga a terület mindig ritkán lakott volt a történelem folyamán, maguk a települések is sokszor elnéptelenedtek (pl. Hevesivány története). A konkrét térképi forrásaink a 18. sz. végétől vannak (I. katonai felmérés), amelyek alapján a terület tájtörténetét értékelni tudjuk.
A tervezési terüeltet metszi a Kis-árok vonala, melynek egyik legjobban követhető szakasza Tarnaszentmiklós, Pély és Jászivány térségében fut. Az I. katonai felmérés idején már jelentős a szántók kiterjedése (kb. 60 %), a gyepek arány közelít a mai arányukhoz. Az akkori gyepterületek egyrészt jól megfeleltethetők olyan gyepterületekkel, amelyek ma is megvannak (pl. hevesvezekényi Rakottyás, Makkai-gyep (feltörve), hevesi Bika-Nyilas, pélyi Kelemen- és Nagy-fertő), de fel vannak tüntetve olyan gyepek is, melyek ma szántóként hasznosítanak (pl. bútelki gyepek, jásziványi Telki-dűlő). Megfigyelhető az is, hogy a megyehatár mellett jóval több legelőterület volt abban az időszakban. A két legnagyobb tömb a jásziványi Templom-dűlő és a hevesvezekényi Rakottyás-dűlő volt, melyek kiterjedése a mai méretüket is meghaladta. A területen két tájékozódási pontot tüntettek fel, egyrészt a szántókkal körülvett vezekényi Nagy-Halmot, másrészt a megyehatáron egy kisebb halmot. A mocsarak / nedves rétek esetében szembeötlő a jásziványi Templom-dűlő mocsarának szerves kapcsolata azzal nagy kiterjedésű vizenyős résszel, mely Pélytől délre már szerves kapcsolatban állt a Tisza árterével. A mocsaras részek a heves megyei részre is átnyúltak. Mocsárként tüntették fel még a pélyi Nagy-fertőt, a mostani Bútelki-csatorna menti részeket, a Kelemen-fertőt, a Kis-Ludas egy részét, a Bika-Nyilas mélyedését. Ezeket sokszor már szántók vették körül. Erdőt nem tüntetnek fel a kvadrát területén. A településeket csak a kisebb „szállások" (pl. Heves Ivany Szállaschen") képviselték.
A II. katonai felmérés térképén jóval a nagyobb a gyepek aránya, mely eredeztethető a pontosabb térképrajzolásból is. A szántótáblákon belüli foltok – melyeket rétként ábrázoltak – pontosan egyeztethetők azokkal a mai víznyomta mélyedésekkel, melyekbe regenerálódó réti, illetve mocsári növényzet alakul ki. Ezeket viszont száraz években mindig feltörték, illetve ma is feltörik. Ennél fogva ezeket a foltokat nem szabad összevonni a kontinuus mocsár, illetve rétfoltokkal. A következő területeken találunk természetes mocsarakat: jásziványi Templom-dűlő déli része („Csukás-laposa" néven), hevesvezekényi Rakottyás („Virág-tó" néven), Kis-Ludas; pélyi Nagy-fertő („Görbe-fertő" néven), Kelemen-fertő (itt öt mocsarat ábrázol) és a mai Alsó-Mátyus-tanyától délre található, mára becsatornázott mocsár. A bútelki Nagy-rétet ekkor füves területként ábrázolja. A Kelemen-fertő szántói („Mátyus-dűlő" néven) kísértetiesen hasonló alakúak a mai lucernás területével. A gyepek között rengeteg kisebb zárványszántó figyelhető meg (pl. pélyi Rakottyásban). A Telki-dűlőt – ahol ma hatalmas vetett, illetve regenerálódó gyepek és rétek vannak – még gyepként hasznosítják. A jásziványi részre igen jellemző kelet-nyugati párhuzamos utakból álló hálózat már ekkor felvette mai alakját.

A III. katonai felmérés időben nem sokkal követte az előzőt, ábrázolásában viszont jelentősen eltér. Az akkori tanyaközpontok pontos dokumentációját adja. Ekkor már jelentős tanyavilág volt különösen a jásziványi részen, ahol a füves területek tovább fragmentálódtak, de még jelentős területtel bírtak. A vizenyős réteket szántók vették körül, de jelentős mocsarak is voltak. A hevesi részen továbbra is a zárványszántók a jellemzőek a Heves – Pély útig. Az ábrázolt mocsarak mind megfeleltethetők mai sziki rétekkel vagy „víznyomta mélyedésekkel". A már jelzetten kívül nyílt vízzel rendelkező mocsárként ábrázolják a pélyi Nagy-fertőt, a Kis-Ludast („Nagy-lapos" néven), a Kelemen-dűlő három mélyedését. Megfigyelhető, hogy az a folt, ahol ma tömeges a réti őszirózsa és a gyep mai fajkészlete és struktúrája a sziki magaskórósokéra emlékeztet ott ekkor szántó volt (a Bútelki-csatorna mellett, 623. folt), míg a megyehatár másik oldalán – ahol ma parlagok vannak – gyepeket jelöltek. A Bútelek puszta létrejöttével a Nagy-gyepből is kihasítottak egy jelentősebb szántórészt.
A 20. századra tehát kialakult a térségre jellemző élőhely-mintázat. Az 50-es évek légifotóján is a mocsarak nagy számát figyelhetjük meg, míg a gyepek aránya jóval kisebb a maiaknál. A gazdálkodás fő irányítójává válik az éghajlat (főleg a csapadékjárás), melynek hatására a szántóföldi művelés előretört vagy visszahúzódott azokon a helyeken, ahol egykoron a víz volt az úr. Igazán döntő változás, ami a vegetációra erősen hatott, az a vízelvezető csatornahálózat teljes kiépítése lett (1960-70-es évek). A melioráció tette teljesen értéktelenné a jásziványi részeket, mely révén a szántóterületek, illetve vetett rétek aránya megnövekedett. A Heves megyei részen a Bútelki-csatorna, a 12/042 sz. belvízi csatorna és Ludas-csatorna létrehozása teljesen átalakította az egykori mocsarakat. Például a Bútelki-csatornával hat olyan mocsarat fűztek fel, melyek az 50'-es években jelentős vízmennyiséggel (sokszor nyílt vízzel) rendelkeztek. A Ludas-csatorna kialakítása nemcsak a Kis-Ludas és a vezekényi Rakottyás mocsárvilágát szüntette meg illetve degradálta, hanem a térség legértékesebb mocsarait is érintette (pélyi Ludas-fertő /egykoron Ludas-tó/, Hosszú-fertő). Döntő változások az 1980-as, 1990-es években is lejátszódtak, amikor is a tanyavilág felszámolódott, a gazdálkodás teljesen nagyüzemivé vált. Míg az 50'-es években a kvadrát területén 52 lakott tanyát, majorságot lehetett megszámolni – különösen a Jász-Nagykun-Szolnok megyei oldalon – addig a rendszerváltásra csak két állattartó telep maradt meg (Alsó-Mátyus, Templom-dűlői istálló). A 2009-es és 2018. évi újratérképezéskor pedig már csak a Templom-dűlő szállása maradt meg. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a puszták jelképének számító, gémeskutaknak a folyamatos eltűnése is.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A kistáj éghajlata mérsékelten meleg - száraz. Felhőzete csekély, az évi átlag 50-55% között változik. Az évi napfénytartam a kistáj keleti területén 1900-1950 óra. A nyári évnegyedben 760-800, télen 185-190 a napsütéses órák száma. A klimatikus viszonyok kedveznek a széles ökológia spektrumú szikes és löszpusztai fajok elterjedésének. A magas napsütéses órák száma a fénykedvelő heliofitonok dominanciájában is megmutatkozik. A nyár meleg, a július középhőmérséklete 21-21,5 °C. A nyári napok száma 75-85, a hőségnapoké 20-25 között változik. Az aszályos évek gyakorisága az elmúlt évtizedekben növekszik. A viszonylag hideg tél ellenére a kitavaszodás korán kezdődik, a hőmérséklet napi középértéke már április 10-15-e körül eléri a 10 0C -ot. A tavaszi fagyok április közepéig tartanak. A fagykárt fokozza, hogy a hőmérséklet viszonylag gyors emelkedése miatt a késői fagy a növényzetet rendszerint előrehaladott vegetációs fázisban találja.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

Vízföldrajzi szempontból a tervezési terület legfontosabb jellemzője a nagyfokú vízszegénység, ami a felszíni és a felszín alatti vizekre egyaránt vonatkozik. állandó vízfolyással nem rendelkezik. A Tisza folyóba ömlő Hanyi-éri-főcsatorna a tervezési területtől keletre található. A terület vízháztartását a kedvezőtlen éghajlati viszonyokhoz képest sem a gyenge reliefenergia, sem a felszínt alkotó kőzetek minősége nem befolyásolja. A csapadék nagyon kevés, a területi párolgás sokévi átlaga 500-550 mm. A fajlagos lefolyás nem éri el az 1 l/s-ot. A lefolyási tényező szintén nagyon kicsi, 6% körüli. Még az általában vékony hótakaró olvadékvizei sem nagyon szivároghatnak be, hanem a vizet át nem eresztő zömmel agyagos, szikes talajú felszínről párolognak el. A mocsarak időszakos kisvizei az adott év csapadékjárástól függően nyár elejére többnyire kiszáradnak.
Pély térségében a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság KEOP program keretében rekonstrukciós munkákra nyert el támogatást („*Pélyi Ludas élőhelyrekonstrukció III. ütem*"). A projekt elsődleges célja az volt, hogy az előirányzott műszaki beavatkozásokkal (vízvisszatartás műszaki feltételei), és tevékenységekkel (gyeptelepítés, mozaikoló fásítás, meglévő facsoportok felújítása) a degradáció folyamata megálljon, és létrejöjjön egy kedvezőbb természetességi állapot elérésének lehetősége. Ez a vizes élőhelyek esetében a mocsári vegetáció térnyerését, a zonáció kialakulását, a tájra jellemző flóra és faunaelemek ismételt megjelenését, míg a fás vegetációk viszonylatában őshonos fafajok által dominált, megfelelő szintezettségű, fajgazdag társulás kialakulását jelenti. Hosszabbtávú célkitűzés a „rendszer beállásával" egy változatos élőhelystruktúra létrejötte és fenntartása, ami azon túl, hogy egy sajátos, természetvédelmi szempontból értékes élővilág kialakulását eredményezi, számos a térségben előforduló Natura 2000-es jelölő faj védelmi helyzetét javítja, végső soron állományuk stabilitását, bizonyos fajok esetében növekedését hozza magával.

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület magasártéri jellegű, közepes talajvízállású hordalékkúp síkságon fekszik, amelyet löszös iszap borít. Rajta a talajvíz állásának függvényében a szikes talajok különböző változatai képződtek, legelterjedtebb a szolonyec réti talaj. A táji környezetet túlnyomórészt szántóföldnek hasznosítják, de a réti szolonyec foltokon csak szikes puszták és sovány legelők vannak, a mélyebb laposokban mocsármaradványokkal.

1.2. Természeti adottságok

A területen az élőhelytérképezés két feladat keretében valósult meg. A tervezési területet részben lefedő „Hevesvezekény, Rakottyás" 5x5 km-es kvadrátban a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer protokollját követve készült élőhelytérkép 2018-ban. A másik (a terület $^{2}/_{3}$-át képező területegységen) klasszikus élőhelytérképezés folyt. A két térkép összeillesztésére 2019. tavaszán került sor. Az élőhelytérképezések az Általános Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR 2011) kritériumrendszerét követték. Az élőhelytérképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok méretéről, kiterjedéséről, természetességéről, mely tervezési alapot is biztosított a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azokon javasolt természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	-	1,83	0,1
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	-	4,97	0,2
Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak	B6	-	69,32	2,5
Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál	BA	-	29,55	1,1
Ürmöspuszták[3]	F1a	1530	402,11	14,6
Cickórós puszták	F1b	1530	603,68	21,9
Szikes rétek	F2	1530	559,62	20,3
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	1530	0,01	0,001
Üde mézpázsitos szikfokok	F4	1530	4,96	0,2
Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete	F5	1530	3,37	0,1
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	6250	285,20	10,3
Nedves felszínek természetes pionír növényzete	I1	-	0,28	0,0
Jellegtelen üde gyepek	OB	-	23,66	0,9
Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek	OC	-	100,38	3,6
Magaskórós ruderális gyomnövényzet	OF	-	11,35	0,4
Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet	OG	-	8,86	0,3
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	-	2,01	0,1
Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok	P2c	-	1,10	0,04
Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés	P3	-	1,65	0,1
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	-	2,71	0,1
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	-	7,37	0,3
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	-	22,57	0,8
Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	RDb	-	0,98	0,04
Ültetett akácosok	S1	-	1,06	0,04
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	-	1,03	0,04
Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	-	29,06	1,1
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	-	340,26	12,3
Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák	T2	-	121,09	4,4

[3] A mellékletben szereplő élőhelytérképen az ürmös és a cickórós sziki gyepeket együtt ábrázoltuk (F1axF1b)

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
Extenzív szántók	T6	-	0,49	0,02
Extenzív szőlők és gyümölcsösök	T8	-	0,55	0,02
Fiatal parlag és ugar	T10	-	104,87	3,8
Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók	U4	-	5,85	0,2
Tanyák, családi gazdaságok	U10	-	6,95	0,3
Út- és vasúthálózat	U11	-	4,02	0,1
Összesen:				100

A hazai florisztikai-növényföldrajzi beosztás szerint a tervezési terület a Pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) *Eupannonicum* flóravidékének Tisztántúli flórajárásába (*Crisicum*) tartozik. Az állatföldrajzi beosztás szerint a tervezési terület a Közép-dunai faunakerület *Eupannonicum*,faunajárásába sorolható.

Mindemellett a növényzet fajösszetételén északon a dombvidéki, hegylábi területek, délen pedig a Tisza növényzetformáló hatása mutatkozik meg. Az legmarkánsabb növényzeti típust a szikesek adják, melynek kialakulásában és fennmaradásában nagy szerepet játszottak az emberi hatások. A szikesek a változatos mikrodomborzatnak megfelelően mozaikos élőhelyeket alkotnak. A mozaikosság a vízborítás időtartamától, valamint a talaj szikesedésének és eróziójának a mértékétől függ. A mozaikos jellegű, ún. padkás szikesek a tervezési területen kis kiterjedésűek, jobbára másodlagos jellegűek. A szikes fajkészletből az alábbi jellemző fajokat érdemes kiemelni: bárányparéj (*Camphorosma annua*), sóvirág (*Limonium gmelini*), sziki mézpázsit (*Puccinellia limosa*), sziki here (*Trifolium angulatum*), szikipozdor (*Podospermum canum*) és sziki útifű (*Plantago maritima*). A löszhátak jelentős része cickórós pusztává degradáltódott, maradvány állományaik jobbára mezsgyékre, csatornapartokra húzódtak vissza (pl. gumós macskahere /*Phlomis tuberosa*/, közönséges borkóró /*Thalictrum minus*/ stb.).
Állatföldrajzi szempontból a pusztai életközösségek jellemző fajaival jellemezhető a terület.
A régióban itt a legkifejlettebbek a vizes élőhelyek (lásd Ludas- és Hosszú- és Nagy-fertő; Rakottyás), melyek számos specialista fajnak biztosítanak életteret (lásd vízi rovarok, kétéltűek). Az időszakos vízállások néhány fészkelő és annál több átvonuló, a térségben megpihenő vízimadárnak nyújtanak alkalmas élőhelyet. Ebben az időszakban partimadarak százai jelennek meg a „vadvizeken", és a pajzsos cankók (*Philomachus pugnax*), aranylilék (*Pluvialis apricaria*), valamint réti cankók (*Tringa glareola*) mellett igazi ritkaságok is előkerülhetnek, mint például a cankópartfutó (*Tryngites subruficollis*), amelynek második hazai megfigyelése a pélyi szikesekhez kötődik. Az utóbbi években a területen táplálkozó vadludak száma is jelentősen megnövekedett.
A vizes élőhelyek hiányában elsősorban a száraz pusztai élőhelyekhez köthető állatfajok jellemzők a területre, melyek közül legjobban a madárfauna kutatott. A száraz gyepek fészkelő karakterfaja a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), valamint csökkenő számban a hantmadár (*Oenanthe oenanthe*). A magas füvű rétek, kaszálók már gazdagabb fészkelő-közösséget rejtenek magukban. Gyakori költőfajaik a sárga billegető (*Motacilla flava*), a cigány csaláncsúcs (*Saxicola torquata*), a rozsdás csuk (*S. rubetra*), vagy a fürj (*Coturnix coturnix*). A cserjés, fás növényzethez köthetőek a Natura 2000 különleges madárvédelmi terület jelölő fajának számító tövisszúró- és kis őrgébics (*Lanius collurio, L. minor*), a fokozottan védett szalakóta (*Coracias garrulus*), a vörös és a kékvércse (*Falco tinnunculus, F. vespertinus*). A gyepterületek madártani jelentőségét tovább növeli, hogy számos értékes

madárfaj táplálkozóterületét jelenti (lásd fokozottan védett ragadozómadarak, pl. parlagi sas /*Aquila heliaca*/, kerecsen /*Falco cherrug*/). A pusztai környezet telelő ragadozó madarak számára nyújt megfelelő táplálkozó területet, így téli időszakban jelentős állományai jelennek meg a gatyás ölyvnek (*Buteo lagopus*), illetve a kékes rétihéjának (*Circus cyaneus*), de a kis sólyom (*Falo columbarius*) is rendszeres vendégnek számít. A térség kiemelt jelentőséggel bír a Kárpát-medencében telelő rétisas (*Haliaeetus albicilla*) állománya szempontjából is.

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek[4]

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)[5]
1530*	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	B
6250*	Síksági pannon löszgyepek	B

(kiemelt jelentőségű élőhely)*

A jelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok összefoglalása:

Natura 2000 élőhely megnevezése	Kódja	Területe / aránya (a 2018. évi felmérések alapján)
Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	1530*	1574,03 ha / 57,0%
Síksági pannon löszgyepek	6250*	285,2 ha / 10,3%

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusok:

<u>Élőhely neve: Pannon szikes sztyeppek és mocsarak</u>

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	A tervezési területen legnagyobb kiterjedésben előforduló élőhelytípusa, az élőhelyek mátrixát képezi. A tervezési terület kijelölése ezen élőhelytípus megléte és reprezentáltsága alapján történt.
Élőhely területi aránya:	57,0% (a 2018. évi élőhelytérképezés alapján)
Élőhely kiterjedése a területen:	1574,03 ha (a 2018. évi élőhelytérképezés alapján) A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 1800,11 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelytérképezés pontossága adható meg.

[4] Az egyes közösségi jelentőségű élőhelytípusok elterjedését mutató térkép a „Térképek” pont alatt található

[5] Az élőhelyek minősítési kódtáblája az alábbi reprezentáltsághoz köthetők: A = kiemelkedő reprezentativitás; B = jó reprezentativitás; C = szignifikáns reprezentativitás. Ha egy élőhelytípus megtalálható ugyan, de a kérdéses terület szempontjából nem jelentős, ezt egy negyedik kategóriaként kell jelezni: D = nem szignifikáns jelenlét.

Élőhely jellemzése:

A szikes pusztai élőhelyek közül több élőhely is előfordul a tervezési területen.
Kifejezetten jellemzők a magas sótartalommal telített talajhoz köthető igazi sziki élőhelyek, úgymint a bárányparéjos vakszikesek, a mézpázsitos szikpadkák, a szikér növényzet. A legjelentősebb kiterjedést azonban a cickórós puszták (F1a) és a szikes rétek (F2) érik el (30,5 ill. 24,6%-a a tervezési területnek).

A tervezési terület padkás szikesein néhány deciméteres távolságban található meg az erősen szikes (halofiton) bárányparéjos vakszik (*Camphorosmetum annuae*) és a padkatető reliktum zsályás löszgyepje. Az erősebben szikes termőhelyeken találjuk a puszták legértékesebb társulásait: az ürmös sziki gyepeket (*Artemisio santonici-Festucetum pseudovinae*), mézpázsitos szikfokokat és a bárányparéjos vakszikeket. A helyi erózióbázist a sziki mocsarak, sziki rétek (*Agrostio-Alopecuretum pratensis, Agrostio-Glycerietum poiformis, Agrostio-Beckmannietum eruciformis*) jelentik, melyeket a szikfokok (*Puccinellietum limosae*) és a szikerek (*Pholiuro pannonici-Plantaginetum tenuiflorae*) kanyargós hálózata vesz körül. A padkatetőkön előforduló füves cickórós puszták *(Achilleo setaceae-Festucetum pseudovinae*) már kevesebb halofiton fajt tartalmaznak. A tervezési területen előforduló szikesekre jellemző fajok közül az alábbiakat lehet kiemelni:

- szikes puszták, ürmöspuszták:

sziki üröm (*Artemisia santonicum*), magyar sóvirág (*Limonium gmelini subsp. hungaricum*), pusztai cickafark (*Achillea setacea*), parti laboda (*Atriplex littoralis*), sziki buvákfű (*Bupleurum tenuissimum*), bárányparéj (*Camphorosma annua*), keskenylevelű sás (*Carex stenophylla*), kamilla (*Matricaria chamomilla*), sziki és erdélyi útifű (*Plantago maritima, P. schwarzenbergiana*), közönséges szikipozdor (*Podospermum canum*), sziki mézpázsit (*Puccinellia limosa*), felemás zsázsa (*Lepidium perfoliatum*), sziki varjúháj (*Sedum cespitosum*), villás boglárka (*Ranunculus pedatus*), sziki here (*Trifolium angulatum*), pusztai here (*T. retusum*), sávos here (*T. striatum*), sudár here (*T. strictum*)

- szikes rétek és mocsarak:

kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*), sziki zsióka (*Bolboschoenus maritimus*), sziki őszirózsa (*Aster tripolium subsp. pannonicus*), Kerner erdei kányafű (*Rorippa sylvestris subsp. kerneri*), keskenylevelű lórom (*Rumex stenophyllus*), sziki madárhúr (*Cerastium dubium*), sziki kerep (*Lotus glaber*), berki sás (*Carex otrubae*), hernyópázsit (*Beckmannia eruciformis*), kígyófark (*Pholiurus pannonicus*), dárdás laboda (*Atriplex prostrata*), egérfarkfű (*Myosurus minimus*), réti szittyó *(Juncus compressus*)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése[6]:	A tervezési területen igen eltérő természetességű szikesek találhatók. A karakterfajokban gazdag – kis kiterjedésű – padkás szikesek magas természetességűek (TDO=4 és 5; ezek együttes aránya közel 30%). A szikesek jelentős része általában közepesen leromlottak, ezek érik el a jelentősebb kiterjedést (TDO=3; ezek aránya együttesen 65,5%). A leromlott (TDO=2) állapotú szikes élőhelyfoltok a szikesek 5%-át jellemzik. Ezek többnyire gyomos

[6] Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

	elnádasodott, illetve tarackbúzás jellegtelen mocsárréteket reprezentálnak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely veszélyeztetettsége közepes, eltérő mértékben jelentkezik a szárazabb és az üdébb növényzeti foltokban. Az egybefüggő nagy kiterjedésű szikeseken belül a regenerációs folyamatok is könnyebben be tudnak következni, mint a fragmentált, szántókkal, infrastrukturális elemekkel felszabdalt pusztarészeken. Az ürmös és cickórós szikesek, főleg, ha padkás sziki környezetben fordulnak elő, akkor alacsonyabb veszélyeztetettségűnek tekinthetők. A szikes mocsarakat, réteket a csapadékhiány veszélyeztetheti, ezek jelentősebben ki vannak téve a kiszáradásból eredő negatív hatásoknak. A vonalas objektumok (árkok, csatornák, dűlőutak) melletti állományok – az inváziós növényfajok közelsége folytán – erősebben veszélyeztetettebbek.
Veszélyeztető tényezők:	Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (L02). Ez legtöbbször a specialista fajok visszaszorulásával jár együtt, másrészt a többszintű gyepek homogenizálódásában mutatkozik meg, mely a szerves anyag (fűavar) felhalmozódásával is jár (L03). A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyeprészen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával (A08, A10), így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár. A művelési mód változása így potenciális hatásként értékelhető (A02). A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása is megfigyelhető. Ebből következően a gyep kiterjedése csökken, a gyomos szántószegély – a műtrágya bemosódása miatt – a gyepterületen alakul ki (A15, A20). A cickórós állományok több pontján már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a

	gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg (I02). Az illegális hulladéklerakás pontszerűen jelentkezik, elsősorban az érintkező utak, vasutak mentén, de erdőfoltokban, árkokban is jellemző lehet. A kommunális hulladék az érintkező szikes gyepek, mocsarak természeti állapotát károsan befolyásolják (F09).

<u>Élőhely neve: Síksági pannon löszgyepek</u>

Élőhely kódja:	6250*
Élőhely előfordulásai a területen:	Szikes gyepek közé ékelődve fordulnak elő löszgyepek, elsősorban szórványosan a tervezési területen. A legkiterjedtebb foltjai az átányi Nagy-fertőben, a tarnaszentmiklósi Hamvajárásban és Tanya-dűlőben figyelhetők meg. Az élőhelytérképezés alapján az élőhelyfoltok kiterjedése 4 m^2 és az 24 hektár között változik. Szórványosan csatornák, árkok mellett is előfordulnak másodlagos állományaik.
Élőhely területi aránya:	10,3% (a 2018. évi élőhelytérképezés alapján)
Élőhely kiterjedése a területen:	285,2 ha (a 2018. évi élőhelytérképezés alapján) A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 276,94 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelytérképezés pontossága adható meg.

Élőhely jellemzése:

Zárt, vízhatásnak már nem kitett gyeptípusok sorolandók ide. Vezérnövényük a pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), de jellemző a korai sás (*Carex praecox*), a karcsú perje (*Poa angustifolia*) illetve a leromlott állományokban a csillagpázsit (*Cynodon dactylon*) és a közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*). Jobbára kétszikű fajok dominanciája a jellemző, az indikátor fajok közül kiemelhetők az alábbiak: csattogó szamóca (*Fragaria viridis*), fehér tisztesfű (*Stachys germanica*), közönséges ínfű (*Ajuga genevensis*), osztrák és ligeti zsálya (*Salvia austriaca, S. nemorosa*), magas hölgymál (*Hieracium bauhinii*), vajszínű ördögszem (*Scabiosa ochroleuca*), lecsepült veronika (*Veronica prostrata*), lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoeniceum*) stb.
Karakterfajokban, színező elemekben közepesen gazdagok a tervezési területen található löszgyep állományok. Védett növényfajok közül a gumós macskaherét (*Phlomis tuberosa*), a nyúlánk madártejet (*Ornithogalum brevistylum*) és kiterült pimpó (*Potentilla patula*) detektáltuk. További értékes elemek az alábbiak: taréjos búzafű (*Agropyron cristatum*),

cingár gombafű (*Androsace elongata*), magyar zsálya (*Salvia aetiops*).	
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	A tervezési területen jobbára közepesen természetes és magas természetességű löszgyepeket találhatunk. Az állományok 65%-a közepes természetességű (TDO=3), míg a leromlottabb (TDO=2) és a természetesebb kategóriába (TDO=4) eső állományok közel azonos arányban fordulnak elő (21,8% illetve 15,1%).
Élőhely veszélyeztetettsége:	A szikes környezetben (löszös padkatetőkön kialakult állományok kevésbe vannak kitéve az alábbi részletezett veszélyeztető tényezőknek. A csatornaperemeken, szántószegélyben lévő állományok jóval veszélyeztetettebbek (lásd vegyszerek bemosódása, beszántás, mederrendezési munkák stb.). A parlagszukcesszióval kialakuló állományok természetessége alapvetően javul, bár az inváziós fajok potenciális betelepedési gócpontjainak is tekinthetők.
Veszélyeztető tényezők:	A szántószegélyben előforduló állományok fokozottan ki vannak téve a műtrágya-elsodródásból (A20) és a beszántásból eredő veszélyeknek (A15). Előbbi esetben nitrofita gyomfajok előretörése a jellemző, utóbbi esetben a gyep leromlása olyan mértékű, hogy a jelölő élőhelyfolt kiterjedése is lecsökken. A tanyahelyek szomszédságában, a kiépített karámoknál és az állatok behajtási útvonalában erősen túllegeltetett növényzeti foltok is megjelennek (A09). Kisebb területeken a siska nádtippanos foltok előretörése is jelentkezik (I04) valamint a löszgyepekben már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriac*a) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg (I02).

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Populáció (A-D)[7]
II., IV.	kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)	C

Közösségi jelentőségű jelölő növényfaj:

<u>Faj neve: kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)</u>

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület szikes mocsaraiban fordul elő (pélyi Nagy-fertő, Kelemen-fertő, Ludas-fertő, Rakottyás).
Állománynagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázis (SDF adatlap) alapján 160.000 (minimum) – 160.000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2018-as állományfelmérés alapján módosítás a Natura 2000 adatlapon szereplő adatokhoz képest a minimum értéknél indokolt (minimum 500 egyed). A faj egyedszáma jelentősen ingadozik az egyes években.
Állomány változásának tendenciái és okai:	A fajra jellemző nagyfokú fluktuáció miatt javasoljuk az állományméret minimumértékének változását (minimum 500 egyed). A maximum egyedszám adatok miatt, figyelembevéve a tervezési terület kiterjedését is, a jelölő státusz (C besorolással) megtartása szakmailag indokolt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj közepesen veszélyeztetett a tervezési területen.
Veszélyeztető tényezők:	Mint mocsárrétekhez köthető faj leginkább a terület kiszáradása veszélyezteti, de a kontinentális elterjedésénél fogva a nyári kiszáradást jól tűri. A száraz télvégi, tavaszi években a faj csírázása korlátozott, ilykor az állományok alacsony egyedszámban

[7] A kódok jelölése az országos állományméretthez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóba n forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció

virágoznak (L01). Az árkokat kísérő állományok fokozottan vannak kitéve a gyalogakác terjedésének (I02) is.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Populáció (A-D)[8]
II., IV.	vöröshasú unka (*Bombina bombina*)	C
II., IV.	molnárgörény (*Mustela eversmannii*)	C
II., IV.	nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)	D
II., IV	dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)	jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajnak javasolt (C besorolással)
II, IV.	vidra (*Lutra lutra*)	D nem jelölő értékkel felvételre javasolt
IV.	farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*)	-
IV.	barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*)	-
IV.	zöld varangy (*Bufo viridis*)	-
IV.	zöld levelibéka (*Hyla arborea*)	-
V.	kecskebéka komplex (*Rana kl. esculenta*)	-
IV.	fürge gyík (*Lacerta agilis*)	-

(kiemelt jelentőségű állatfaj)*

Közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

<u>Faj neve: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)</u>

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület mélyfekvésű mocsaraiban, árkaiban általánosan előfordul (pl. pélyi Nagy-, Ludas- és Hosszú-fertő, Rakottyás, Bika-Nyilas, jásziványi Csukás).
Állománynagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázis (SDF adatlap) alapján 100.000 (minimum) – 100.000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2019-es állományfelmérés alapján a az állománynagység a korábban megadott

[8] A kódok jelölése az országos állományméretthez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóba n forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció

	értékkel fentartandó (annak ellenére, hogy az aszályos időjárás nem kedvezett a faj célirányos felmérésének).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állományváltozás tendenciája nem mutatható ki, a faj megjelenése erősen az adott év csapadékjárásától és mennyiségétől függ.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj állományának veszélyeztetettsége a tervezési területen közepes.
Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok) korai kiszáradása (L01), valamint potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik állományát (K05). További veszélyt jelent a tervezési területtel szomszédos közutakon történő gázolás (E01).

Faj neve: molnárgörény (*Mustela eversmannii*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen belül előfordulása nem lokalizálható kisebb alegységre (pl. dűlőszinten). Mint mozaikos agrártájhoz kapcsolódó faj feltehetőleg a tervezési területen kívül is előfordulhat, melyet a faj relatíve nagy otthonterülete („home range”) is indokol.
Állománynagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázis (SDF adatlap) alapján konkrét állománynagyság nincs jelezve, csak a faj előfordulására vonatkozó „Present” (P) jelenléti adat került megnevezésre.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állományméret a faj biológiájából és rejtett életmódjából adódóan nehezen adható meg.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány változásának trendjéről, irányáról nem rendelkezünk részletes adatokkal. Feltehetőleg az országos állományban bekövetkező állománycsökkenés a térségi állományok esetében is észlelhetők, de ez nem számszerűsíthető.

Faj veszélyeztetettsége:	A rejtett életmódja, monitorozási nehézsége miatt a veszélyeztetettsége nem adható meg.
Veszélyeztető tényezők:	A gyomirtó, rovarirtó, rágcsálóirtó szerek hatóanyagai közvetve a zsákmányállatok csökkenésén keresztül is károsan hathat. (A23). A tanyák bevezetőútjain alkalmi gázolás is előfordulhat. Ugyanezen veszélyeztető tényező hatványozottan jelentkezhet a tervezési területet átszelő vagy azt határoló közutak esetében (E01. Potenciális veszélyforrásnak tekinthető a tanyákról elkóborló kutyák által történő predáció is (L06).

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfaj:

Faj neve: dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület mélyfekvésű mocsaraiban, árkaiban általánosan előfordul (pl. pélyi Nagy-, Ludas- és Hosszú-fertő, Rakottyás, Bika-Nyilas, jásziványi Csukás).
Állománynagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázisban (SDF) nem szerepel a faj.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2019-es állományfelmérés alapján az állománynagyság csak nagy bizonytalansággal adható meg, mert az aszályos időjárás nem kedvezett a faj célirányos felmérésének. Más, hasonló adottságú területeken végzett felmérések adataival történő összehasonlítás alapján, a becsült állománynagyság a területen 5.000 (minimum) – 10.000 (maximum) egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állományváltozás tendenciája nem mutatható ki, a faj megjelenése erősen az adott év csapadékjárásától és mennyiségétől függ.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj állományának veszélyeztetettsége a tervezési területen közepes.

Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok) korai kiszáradása (L01), valamint potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik állományát (K05). További veszélyt jelent a tervezési területtel szomszédos közutakon történő gázolás (E01).

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség[9]	Jelentőség
réti őszirózsa	*Aster sedifolius*	V	Szikesedő rétek jellemző, sokszor tömegesen jelentkező faja, mely elsősorban a tervezési terület nyugati részén (Jászivány településhatárban) jellemző.
gumós macskahere	*Phlomis tuberosa*	V	A tervezési terület három pontján jelenik meg kisebb állománya. Löszpusztai maradványfajnak tekinthető a tervezési területen.
kiterült pimpó	*Potentilla patula*	V	A tervezési terület löszgyepjeiben szórványos előfordulású.
sziki varjúháj	*Sedum cespitosum*	V	Országosan ritka előfordulású, padkás szikesekhez kötődő növényfaj, melynek hazai legészakibb állományai a tervezési területen élnek (Ludas-fertő).
henye kunkor	*Heliotropium supinum*	V	A tervezési terület két pontjáról vált ismertté. Ritka előfordulású védett növényfajunk.
heverő seprőfű	*Kochia prostrata*	V	Padkás szikesek jellemző, de pontszerűen jelentkező faja.
seprűparéj	*Bassia sedoides*	V	Szikes gyepek, árkok ritka védett faja,
imádkozó sáska	*Mantis religiosa*	V	Védett faj, száraz gyepekben általános előfordulású.
erdei fülesbagoly	*Asio otus*	V	Fészkelő állománya a zsákmányállat-kínálattól függően jelentős ingadozást mutat, 5-17 pár költ a tervezési területen.

[9] Magyarázat: V = védett faj; FV = fokozottan védett faj; HDIV. = Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében szereplő faj; BD = Madárvédelmi Irányelv mellékletében szereplő faj

Magyar név	Tudományos név	Védettség[9]	Jelentőség
gyöngybagoly	*Tyto alba*	FV	Tanyaépület ritka fészkelője.
kuvik	*Athene noctua*	FV	A tervezési területen található tanyaépületek rendszeres fészkelője, de facsoportokban is fészkel (4-5 revír ismert). A településeken jelentősebb számban költ, ezek a madarak a tervezési területet táplálkozás céljából keresik fel.
egerészölyv	*Buteo buteo*	V	Változó számban, de rendszeresen megjelenik fészkelőként a területen (évenként 5-14 revír ismert a területről).
barna rétihéja	*Circus aeruginosus*	V, BD	Vizes élőhelyeken, magasfüvű gyepekben, valamint kalászos gabonaföldeken 3-4 pár fészkel.
kerecsen sólyom	*Falco cherrug*	FV, BD	A tervezési területen tradicionálisan 2 pár költ, mindkettő traverzen kihelyezett költőládában.
vörös vércse	*Falco tinnunculus*	V, BD	A facsoportok, fasorok jellemző fészkelője, több esetben mesterségesen kialakított telepeken fészkel. Az fészkelő párok száma meghaladja az évi 50-et.
kék vércse	*Falco vespertinus*	FV, BD	A tervezési területen létrehozott mesterséges költőtelepeken növekvő számban költ. Állománya 20 pár körül alakul.
nyári lúd	*Anser anser*	BD	A pélyi Ludas-fertőn évjárathatástól függően változó számban, de rendszeresen költ.
nagy lilik	*Anser albifrons*	BD	Tél végi, kora tavaszi időszakban a pélyi Ludas-fertő több ezer példány hagyományos szálláshelye.
szalakóta	*Coracias garrulus*	FV, BD	Rendszeres fészkelő a tervezési területen, elsősorban a kihelyezett odúkat foglalja el, de természetes faodúból is ismert fészkelése. A terület költőállománya meghaladja a 20 párat.
tövisszúró gébics	*Lanius collurio*	V, BD	A szegélyélőhelyek jellemző fészkelője. A tervezési

Magyar név	Tudományos név	Védettség[9]	Jelentőség
			területen több mint 15 pár rendszeres fészkelése bizonyított.
kis őrgébics	*Lanius minor*	V, BD	Facsoportokhoz, fás szegélyekhez kötődő rendszeres fészkelő,egyes években 20-25 pár fészkel a tervezési területen.
piroslábú cankó	*Tringa totanus*	FV	Bő csapadékú tavaszokon fészkelőként is visszamarad a területen. Évjárattól függően 1-10 pár költését sikerül regisztrálni.
ugartyúk	*Burhinus oedicnemus*	FV, BD	A tervezési területen két tradicionálisnak tekinthető revír ismert.
búbos banka	*Upupa epops*	V	15-20 pár évi fészkelése bizonyított a tervezési területről.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
erdő	44,03	1,6
kivett	54,35	2,0
gyep (legelő)	2065,7	74,9
szántó	593,73	21,5
Összesen	2757,81	100

A tervezési területen dominálnak a gyepterületek (legelők): a teljes tervezési terület 75%-át fedik le. Az erdő művelési ágú területek kis kiterjedésűek, 44 hektárt tesznek ki, mely a tervezési terület 1,6%-a. A szántóként nyilvántartott területek részesedése 21,5% (magasabb, mint a valós területhasználatból adódó érték). A művelés alól kivett ingatlanok száma jelentős (össz. 61 db ingatlan, illetve alrészlet), jobbára csatornák, utak és árkok képezik.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonosi csoport		Kiterjedés (ha)	Arány (%)
állami tulajdon, ebből:	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	122,9	4,46
	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	2154,64	78,13
	Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	5,96	0,22
(*összesen*)		*2283,51*	*82,8*
önkormányzati tulajdon		12,02	0,44
szövetkezeti tulajdon		9,97	0,36

Tulajdonosi csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
gazdasági társulat	237,38	8,61
magántulajdon	214,94	7,79
Összesen:	2757,81	100

A tervezési területet a vegyes tulajdonosi szerkezet jellemzi. A domináns állami tulajdonon belül (82,8%) magas a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek aránya (2154 hektár; itt is a tulajdonosi jogokat a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet gyakorolja). A vízügyi kezelő (a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság) kezelésében van a Bútelki-csatorna (Pély 0257/3 hrsz-ú ingatlan).
Szövetkezeti tulajdonban 9 ingatlan található, melyek részesedése alacsony (0,42%). Ezek az ingatlanok a Pélyi Tiszamente Mezőgazdasági Szövetkezet tulajdonában vannak. Jelentős a gazdasági társaságok (Jászapáti Agrár Zrt, Országos Mesterséges Megtermékenyítő Zrt, Pély - Tiszatáj Agrár Zrt.) részesedése is (8,6%). A privatizációt követően számos termőföld került magántulajdonba (összesen 214,94 ha; közel 8%). Az önkormányzati tulajdon elsősorban utakra, árkokra és a rekultivált pélyi hulladéklerakóra (Pély 0237/13 hrsz) koncentrálódnak (mindhárom érintett település önkormányzatát érintve).

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A térség általános jellemzése
A dél-hevesi térségben elsősorban a szántóföldi növénytermesztés a jellemző, a terület mintegy 65%-át borítják különböző, nagyrészt egyéves növénykultúrákkal borított szántóterületek. A térségben a kalászosok, azon belül is az őszi kalászosok termesztése a jellemző. Ezek területaránya a szántókon belül meghaladja a 40%-ot. Jelentős területet (18-23 %) foglal el a napraforgó, míg a pillangós takarmánynövények területaránya 5-10 % között mozog. Az elmúlt időszakban az agrártámogatások rendszertelenségének köszönhetően elsősorban a pillangósok és a napraforgó terület-aránya változott jelentősen. Jól kimutatható volt, hogy a támogatások megszűnése idején a pillangós takarmánynövények és az ugaroltatott területek térfoglalása mintegy felére csökkent, miközben a napraforgóval bevetett területek mennyisége nagyjából az innen hiányzó térmértékkel emelkedett. A támogatások újbóli megjelenése a korábbi arányok visszaállását eredményezte.
A gyepek zömében nagyobb szántóterületek közötti fragmentumokban helyezkednek el. Elvétve találkozhatunk nagyobb egybefüggő gyepterületekkel, melyek jellemzően valamilyen természet-védelmi oltalom alatt állnak. A gyepek aránya alig haladja meg a 16%-ot. Jellemző mind a kaszáló-ként, mind a legelőként hasznosított terület, azonban az alacsony állatlétszám miatt számos területen alacsony, vagy egyáltalán nincs semmilyen haszonvétel, ezért a degradáció jelei mutatkoznak.
Mind a gyepek, mind a szántók esetében elmondható, hogy a kis parcellaméretek jellemzők. Mind-két típus esetében a 0-5 ha kiterjedésű területek vannak jelen legnagyobb számban, a méret növekedésével együtt pedig a parcellák darabszámának jelentős csökkenését figyelhetjük meg. Területarányát tekintve szántók esetében a 20-40 ha méretű parcellák az uralkodók. Ez utóbbiak az összes szántó 1/6-át teszik ki. Gyepek esetében a 40 ha feletti parcellák területe valamivel meghalad-ja a gyepekkel borított terület felét, mely így a legnagyobb területarányú parcellaméret ennél az élőhelytípusnál.
A különböző, fás szárúakkal borított vegetációk aránya elenyésző, 3% körüli. Ezek jellemzően kis kiterjedésű fasorok, erdőfoltok, alig néhány 10 ha feletti erdőtömbbel

találkozhatunk. Az idegen-honos és nemesített fafajok aránya igen magas, számos, elsősorban nemesnyárból álló ültetvénnyel találkozhatunk, a fasorok, szárnyékerdők jellemző fafaja pedig az akác. A természetközelinek nevezhető erdős területek jellemző fafajai a kocsányos tölgy, a magyar kőris, valamint a fehér és a szürke nyár.
A fennmaradó területet a települések belterülete, külterületi tanyák, telepek, anyagnyerőhelyek, vonalas létesítmények stb. foglalják el. Ezek aránya a térségben mintegy 15%-ot tesz ki.

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi összefoglalót tudjuk megadni:

A térség legszebb szikeseit találhatjuk ezeken a területeken, elsősorban Jászivány határában. Ezeket elsősorban legeltetéssel hasznosítják, jelentős részük kaszálásra nem is igazán alkalmas. A legnagyobb állattartó telep Pélyen található, azonban itt elsősorban istállózó állattartás folyik. Mégis elmondható az, hogy jelentős a legelő állattartás is, hiszen Jásziványban egy jelentős létszámú juhtelep található, emellett kisebb létszámú szarvasmarha gulyák is találhatók a jásziványi gyepek legelő állatállományai között. Pély és Tarnaszentmiklós között a Ludas-fertőben és a Hosszú-fertőben két, elsősorban magyar szürke szarvasmarhából álló gulya is rendszeresen legel az utóbbi években, de a Hosszú-fertő keleti felében lovakat is tartanak. Tarnaszentmiklóson a Ludas-fertő északi részén is találunk állattartó telepet. Összeségében elmondható, hogy az állatlétszám megfelelő, de egyes helyeken, például Jászivány térségében a túllegeltetés káros hatásait lehet felfedezni.
A szántóterületekre, egy-két kivételtől eltekintve jellemző, hogy nagyobb gyepterületek közé beékelődő kisebb méretű parcellákról van szó. A legnagyobb arányban termesztett növénykultúrák az őszi kalászosok. Ezeket a lucerna követi, de jelentős az ugaroltatott területek aránya is. A jellemzően szikes, rossz minőségű talajok nem kedveznek az intenzív szántóföldi növénytermesztésnek. A szántóföldek gyakran víznyomásos foltokkal tarkítottak.
A gyep - szántó határok nagyon som helyen nem követik a kataszteri nyilvántartásban szereplő vonalakat. Nagyon gyakori a gyep művelési ágba belelógó szántó, de ugyanígy a gyep is gyakran található szántó művelési ágú területeken belül.
Az erdőterületek aránya közel 2 %, ami magasnak mondható. A legjelentősebb, egyben természetvédelmi szempontból is az egyik legértékesebb erdőtömb a pélyi Makkos-erdő, de Tarnaszentmiklóson a Ludas-fertő szélében is találhatunk kisebb nagyon erdőállományokat. Ezek kis részben telepített kocsányos tölgyesek, de sajnos gyakoriak nemesnyarasok, kisebb akácosok, illetve bálványfások is. Kisebb fehér, illetve szürke nyár foltokat is találhatunk a területen. Ki kell emelni az ezüstfa sajnálatos térhódítását elsősorban a Ludas-fertő és a Hosszú-fertő térségében.

Élőhely/ parcellaméret	**Összterület (ha)**	**Területarány (%)**	**Parcellák száma (db)**	**Parcella átlagterület (ha)**
fás vegetáció	52,65	1,90%	24	2,19
0-5 ha	20,11	0,73%	20	1,01
6-10 ha	17,40	0,63%	3	5,80
11-20 ha	15,15	0,55%	1	15,15
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
gyep	1930,49	69,71%	51	37,85
0-5 ha	62,70	2,26%	26	2,41
6-10 ha	7,39	0,27%	1	7,39
11-20 ha	61,22	2,21%	4	15,30
21-40 ha	194,13	7,01%	7	27,73

41+ ha	1605,05	57,96%	13	123,47
kivett	90,11	3,25%	58	1,55
0-5 ha	53,38	1,93%	53	1,01
6-10 ha	22,57	0,81%	4	5,64
11-20 ha	14,16	0,51%	1	14,16
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
szántó	696,14	25,14%	88	7,91
0-5 ha	117,83	4,25%	52	2,27
6-10 ha	162,11	5,85%	23	7,05
11-20 ha	62,94	2,27%	5	12,59
21-40 ha	117,46	4,24%	4	29,36
41+ ha	235,79	8,51%	4	58,95
Végösszeg	2769,40	100%	221	12,53

1.3.3.2 Erdészet[10]

A tervezési területen az erdészeti hasznosítás másodlagosnak tekinthető. A fás növényzet megléte is eredendően a mezőgazdasághoz kapcsolódik, hiszen az erdőfoltok jelentős része vagy mezővédő fasorként, vagy erdőültetvényként került kialakításra. Utóbbiak jórészt szárnyékerdők, melyeket nyári delelőhelyként is hasznosítottak.
Az üzemtervezett erdőterületek kiterjedése (össz. 42,86 hektár) kissé eltér a művelési ágaknál jelzett erdőterületekétől (44,03 hektár).
Az erdőrészletek kis kiterjedésűek, átlagosan mindössze 1,78 hektárosok. A legkisebb erdőrészlet mindössze 0,46 hektáros (Tarnaszentmiklós 3/F), míg a legnagyobb – térségi szinten is jelentős erdőfoltnak tekinthető – pélyi Makkos-erdő (16/F erdőrészlet) 13,88 hektár kiterjedésű.

A terület erdőtervezett erdei teljes egészében állami tulajdonban vannak, vagyonkezelőjük és bejegyzett erdőgazdálkodójuk 100%-ban a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság.

Tulajdonforma	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Állami tulajdon	42,86	100
Összesen:	42,86	100

Erdőgazdálkodó	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (Eger)	42,86	100
Összesen:	42,86	100

Egy erdőrészlet kivételével (Pély 21/J) teljes egészében védett természeti területre eső Natura 2000 területről van szó, a természetmegőrzési terület erdei 98,5%-ban természetvédelmi elsődleges rendeltetést kaptak. Másodlagos rendeltetésként egyes védett erdőrészletek is mezővédő- (Pély 15/D, 15/E, 21/I és 21/K) vagy talajvédelmi rendeltetés (Pély 21/C) besorolást kaptak.

[10] statisztikai adatok forrása: Magyarországi Erdészeti Webtérkép (https://erdoterkep.nebih.gov.hu/)

Rendeltetés	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Természetvédelmi rendeltetésű erdők (TV)	42,23	98,5
Mezővédő rendeltetésű erdők (MV)	0,63	1,5
Védelmi rendeltetésű erdők (összesen)	*42,86*	*100*
Összesen:	42,86	100

Az erdők ültetvény és származékjellegüknél fogva vágásos üzemmódban vannak (100%).

Üzemmód	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Vágásos üzemmód	42,86	100
Összesen:	42,86	100

A tervezési terület faállománytípusairól az adatfeldolgozás során csoport-szintű statisztikák álltak rendelkezésre. Ez alapján a tervezési területen (összhangban a földrajzi helyzettel, a domborzattal és a termőhelyi viszonyokkal) csak az erdőállományok fele honos fafajú állomány (kocsányos tölgyes, hazai nyaras), de ezen állományokban is jelentős arányt képezhetnek az idegenhonos fafajok.

Faállománytípus-csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
kocsányos tölgyes	18,8	43,9
hazai nyáras – akácos	1,73	4,0
nemes nyáras	1,59	3,7
Akácos – nemes nyáras	3,38	7,9
egyéb kemény lombos	10,49	24,5
egyéb lágy lombos	0,65	1,5
egyéb lomb elegyes – akácos	3,58	8,4
egyéb lomb elegyes – nemes nyáras	1,28	3,0
egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	1,36	3,2
Összesen:	42,86	100

A fentebb leírt fafajösszetételű és korú állományok 2009. évi XXXVII. tv. 7. § (1) bekezdés szerinti természetességi besorolásánál dominálnak a származék erdők (45,1%) és a kultúrerdők (35,1%).

Természetesség	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Természetes erdő	-	-
Természetszerű erdő	3,52	8,2
Származék erdő	19,31	45,1
Átmeneti erdő	1,52	3,5
Kultúrerdő	15,06	35,1
Faültetvény	3,45	8,0
Összesen:	42,86	100

A tervezési területtel érintett 24 erdőrészlet főbb adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Település	Tag	Részlet	Terület	Elsődleges rendeltetés	Természetességi állapot	Faállomány típus
Jászivány	46	A	1,86	Természetvédelmi	Faültetvény	Akácos – nemes nyáras
Jászivány	35	A	0,86	Természetvédelmi	Faültetvény	nemes nyaras
Pély	15	A	0,5	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lomb elegyes – akácos
Pély	15	B	0,67	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lomb elegyes – akácos
Pély	15	C	1,72	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lomb elegyes – akácos
Pély	15	D	2,8	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	15	E	2,67	Természetvédelmi	Származék erdő	egyéb kemény lombos
Pély	16	C	0,65	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lágy lombos
Pély	16	F	13,88	Természetvédelmi	Származék erdő	kocsányos tölgyes
Pély	20	A	1,52	Természetvédelmi	Átmeneti erdő	Akácos – nemes nyáras
Pély	20	B	1,28	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lomb elegyes – nemes nyáras
Pély	20	D	0,59	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	21	A	0,71	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	21	B	1,73	Természetvédelmi	Kultúrerdő	hazai nyáras – akácos
Pély	21	C	0,98	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	21	I	0,76	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	21	J	0,63	Mezővédő	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Pély	21	K	1,35	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb kemény lombos
Tarnaszentmiklós	3	A	1,36	Természetvédelmi	Származék erdő	egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes
Tarnaszentmiklós	3	B	3,06	Természetvédelmi	Természetszerű erdő	kocsányos tölgyes
Tarnaszentmiklós	3	C	0,69	Természetvédelmi	Kultúrerdő	egyéb lomb elegyes – akácos
Tarnaszentmiklós	3	D	0,73	Természetvédelmi	Faültetvény	nemes nyaras
Tarnaszentmiklós	3	E	1,4	Természetvédelmi	Származék erdő	kocsányos tölgyes
Tarnaszentmiklós	3	F	0,46	Természetvédelmi	Természetszerű erdő	kocsányos tölgyes

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A 80-as évek közepéig Heves megye déli részén élt Magyarország egyik legjobb őzállománya. Számos nemzetközi viszonylatban is kiváló őztrófea került ki a területről. A rendszerváltáshoz kötődő vadászterület átszervezések alatt a vadállomány mennyiségi és minőségi romlása következett be. A vadgazdálkodási egységek helyzetének konszolidálódása után várható a vadállomány állapotának javulása. A vaddisznó korábban váltóvadként jelentkezett a területen, mára állandósult a jelenléte. A monokultúrás mezőgazdasági termelés nagy táblái és a mozaikos megjelenésű vizes élőhelyek kedvező életfeltételeket teremtettek

számára. A védett területen, pusztai életközösségben a földön fészkelő fajok szaporodásának veszélyeztetése miatt jelenléte nem kívánatos. A területen az apróvad is hangsúlyosan jelentkezik, sajnálatosan a fogoly teljesen visszaszorult, de a mezei nyúl állománya is megcsappant az elmúlt évtizedben. Apróvadként még jellemző a fácán is, állománya stabilnak tekinthető. A tervezési területen jelenleg fácánkibocsátás nem történik. Utóbbiak a térségben fészkelő parlagi sasok fő prédájának is tekinthetők. A vadászati létesítményeket néhány magasles képviseli a tervezési területen, kedvezőtlen hatást nem gyakorolnak a jelölés alapjául szolgáló fajokra és élőhelyekre. A vadgazdálkodást jelenleg 3 vadászatra jogosult vadásztársaság látja el.

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A vízgazdálkodási feladatokat több szervezet látja el a térségben. A fő bevízelvezetőnek tekinthető Bútelki-csatorna a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (Szolnok) kezelésében van. A csatorna északi folytatása (Heves 0957/5 hrsz) Heves Város önkormányzatának a tulajdonában van, itt a vízgazdálkodási feladatokat a Hanyi-Sajfoki Vízgazdálkodási Szolgáltató Vizitársulat látja el (használat joggal 2027.05.03-ig). A csatorna déli folytatása (Pély 0240 hrsz) Pély község Önkormányzatának tulajdonában van, a vízgazdálkodási társulat használati joga 2017-ben lejárt.
A térségben megvalósuló vizes rekonstrukciók vízellátást a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság látja el (a Pély-Ludas vizes élőhelyrehabilitáció I-III. ütem; (KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0015 projekt keretében). A tervezési terület keleti határát a Hanyi-főcsatorna jelöli ki, de maga a víztest már nem képezi a részét a tervezési területnek.
A tervezési terület vonatkozásában releváns intézkedéseket a tervdokumentáció 3.2 B) pontjánál emeltük ki.

1.3.3.5 Turizmus

A területen a turizmus gyér, inkább szakmai jellegű (ökoturisztika, elsősorban madármegfigyelés). Ezt a funkciót erősítve készült két madárbetekintő és természetvédelemi tanösvény (Hanyi-éri tanösvény) Pély – Tarnaszentmiklós között a tervezési területen, a megvalósított KEOP pályázathoz kapcsolódva. Kijelölt turistaút a tervezési területen nem halad át. A jelölő, közösségi jelentőségű fajokra és élhelyekre a turizmus – annak alacsony intenzitása miatt – kedvezőtlen hatást nem gyakorol.

1.3.3.6 Ipar

A tervezési terület döntően mezőgazdasági jellegű, nagyobb ipari üzem a vizsgált területen és annak közvetlen környezetében nincs. A térség ipari tevékenységének jelen intenzitása és jellege a jelölés alapjául szolgáló fajokat és élőhelyeket nem veszélyezteti.

1.3.3.7 Infrastruktúra

A kivett területek elsősorban utak, árkok és csatornák, míg a nagyobb méretűek állattartó telepek, szérűskertek. Fontos megjegyezni, hogy a Ludas-fertőben, illetve a pélyi Nagy-fertőben lévő csatornák egy része a vízvisszatartást szolgálja, a korábbi évek élőhelyrekonstrukciós munkáinak köszönhetően.

A tervezési területen az alábbi szorgalmi jogokkal biztosított vezetékek és infrastrukturális elemek érintik.

Szorgalmi jog típusa	Szorgalmi joggal rendelkező	Érintett ingatlanok
Gázvezetéki szolgalmi jog	TIGÁZ Tiszántúli Gázszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság (Hajdúszoboszló)	Pély 0301/5, 0298/3, 0300, 0302, 0303/1; Tarnaszentmiklós 019/2, 019/3, 019/14, 021/2, 021/3
Bányaszorgalmi jog	MOL Magyar Olaj- És Gázipari Nyilvánosan Működő Rt. (Budapest)	Heves 0988/10, 0988/14; Jászivány 028/14; Pély 0237/12, 0240, 0259, 0262/5, 0265/3, 0302, 0305/3; Tarnaszentmiklós 019/6, 019/7, 019/9, 028/1, 028/2, 028/3, 028/4, 028/5, 028/6, 028/7, 028/8, 028/9, 028/10, 028/11, 0147, 0149/2
Vezetékjog	ÉMÁSZ Hálózati Korlátolt Felelõsségû Társaság (Miskolc)	Jászivány 041/6, 041/10, 041/13; Pély 0929/2, 0296/2, 0297/2, 0298/3, 0301/5, 0305/2; Tarnaszentmiklós 019/3, 019/14, 021/2, 028/12, 0147
Vezetékjog	MAVIR Magyar Villamosenergia-Ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (Budapest)	Pély 0229/1, 0229/2, 0229/3, 0320, 0231, 0232/2. 0233, 0236, 0237/4, 0237/5, 0237/6, 0237/7, 0251, 0254, 0255, 0256, 0257/1, 0257/3, 0262/5, 0265/14, 0265/3, 0267/9, 0267/10, 0268/1, 0268/2, 0268/6; Tarnaszentmiklós 019/9, 027, 028/1, 028/2, 028/3, 028/4, 028/5, 028/6
Földmérési jelek elhelyezését biztosító közérdekű használati jog	Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztálya (Eger)	Heves 0984/48, Pély 0235, 0257/1, 0265/1, 0277/4, 0283/1, 0298/3, 0301/4, 0305/2; Tarnaszentmiklós 019/5, 019/9, 019/14
Földmérési jelek elhelyezését biztosító használati jog	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztálya (Szolnok)	Jászivány 021/7, 031/1, 044/4

2. Felhasznált irodalom

Baráz Cs. (2014): Dél-Heves kistájai – különös tekintettel a vízrajzra. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 9-24.

Borbáth P. (2014): A Hevesi-sík madárfaunájának jellemzése. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 131-160.

Bölöni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.

Diczházi I. (2014): A Hevesi-sík folyóvizeinek természetvédelmi célú állapotértékelése a halfauna összetétele alapján. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 117-130.

Dövényi Z. (szerk) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.

Endes, M., Harka, Á. (1987): A Heves-Borsodi-síkság gerincesfaunája. Tiszai Téka 2. Kiadja a Heves Megyei Múzeumok Igazgatósága, Eger, p. 31-36.

Frank T. (2000): Természet – Erdő – Gazdálkodás. – Az MME Könyvtára: 16.

Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.

Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas. 269 pp.

Király G. – Molnár Zs. – Bölöni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót

Kozma P. (2014): Adatok a Hevesi-sík nagylepkefaunájának ismeretéhez (*Macrolepidoptera*). In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 97-116.

Ködöböcz V., Křivan V. (2014): A Hevesi-sík *Cicindellidae*- és *Carabidae*-faunája. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 69-96.

Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.

Marosi S. – Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájföldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Pelle B.né (szerk.:) (1980b): A Hevesi járás In: Végh J. – Ördög F. – Papp L. (szerk.): Heves megye földrajzi nevei. III. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. 145. szám.

Sallai Z. (2002): Adatok a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet halfaunájához, különös tekintettel a Hanyi-érre vonatkozóan. A Puszta. 17. pp. 49–58

Schmotzer A. (2014): A Hevesi-sík flórakutatásának eredményei. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 25-68.

Tóth L. (2005): Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 110 pp.

Földművelésügyi Minisztérium, Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – Budapest, 40 pp.

Világháló helyek:

http://www.termeszetvedelem.hu/
http://www.natura2000.hu/hu
http://bnpi.hu/naturaterv
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal
http://natura2000.eea.europa.eu
https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszet_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd
https://www.mepar.hu/mepar/
http://ova.info.hu/ujvgtajak.html
http://www.utadat.hu/
http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149
http://turistautak.hu/
http://www.novenyzetiterkep.hu

3. Térképek

1) ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
2) ábra: A tervezési terület átfedése országos védett területtel
3) ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
4) ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
5) ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő ingatlanok térképe
6) ábra: A tervezési terület erdészeti térképe
7) ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
8) ábra: Átfedés országos védett területtel (Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet)
9) ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
10) ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

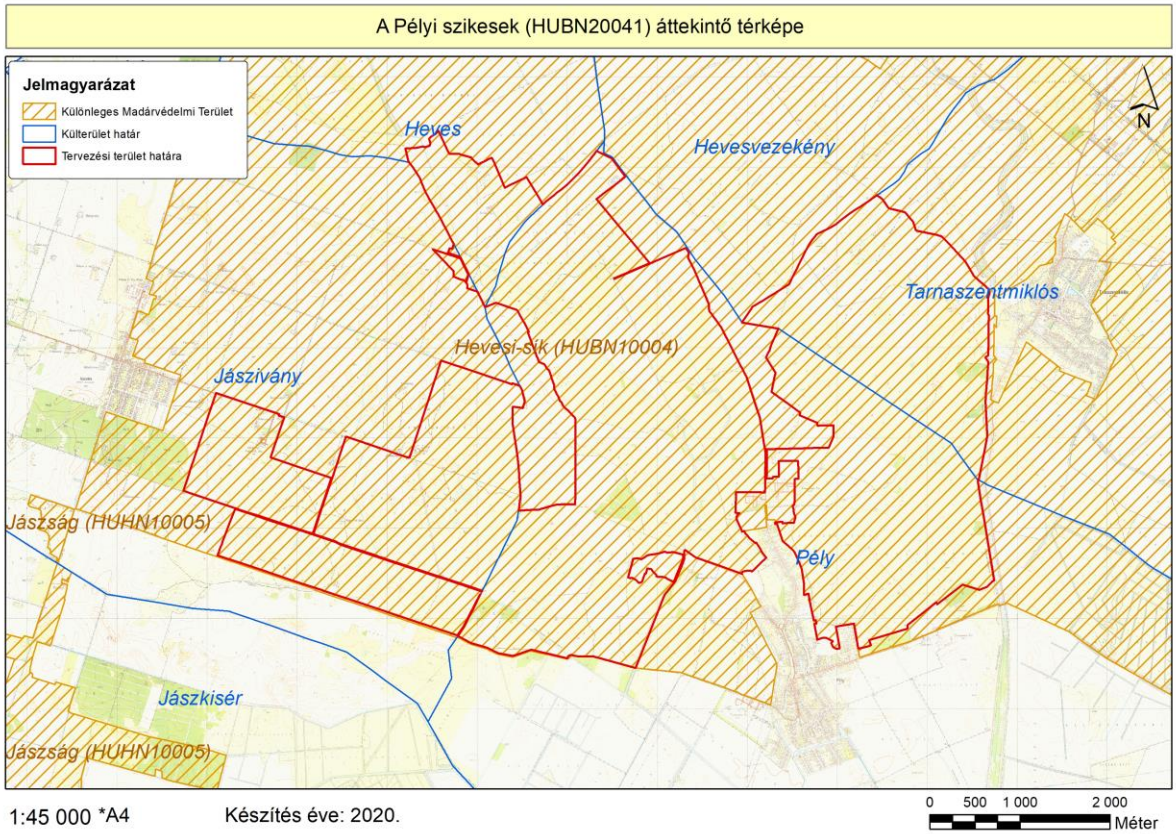

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

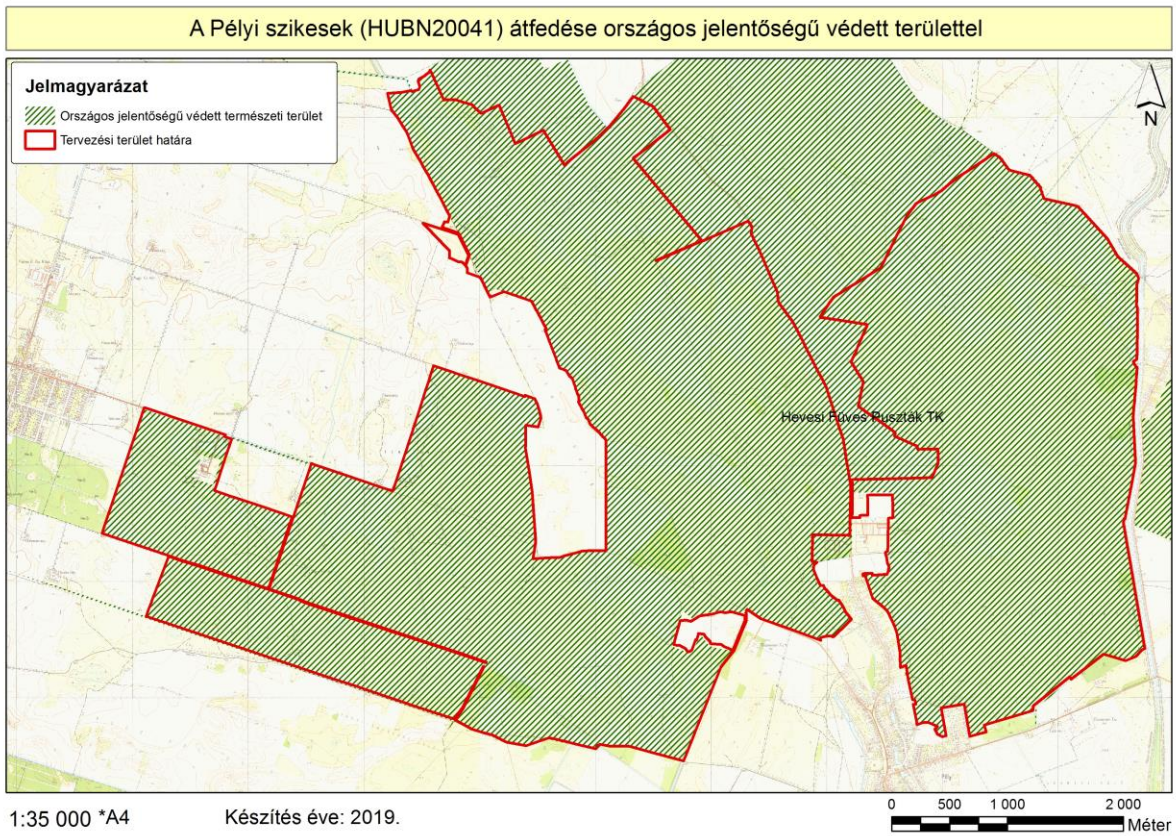

2. ábra: A tervezési terület átfedése országos védett területtel

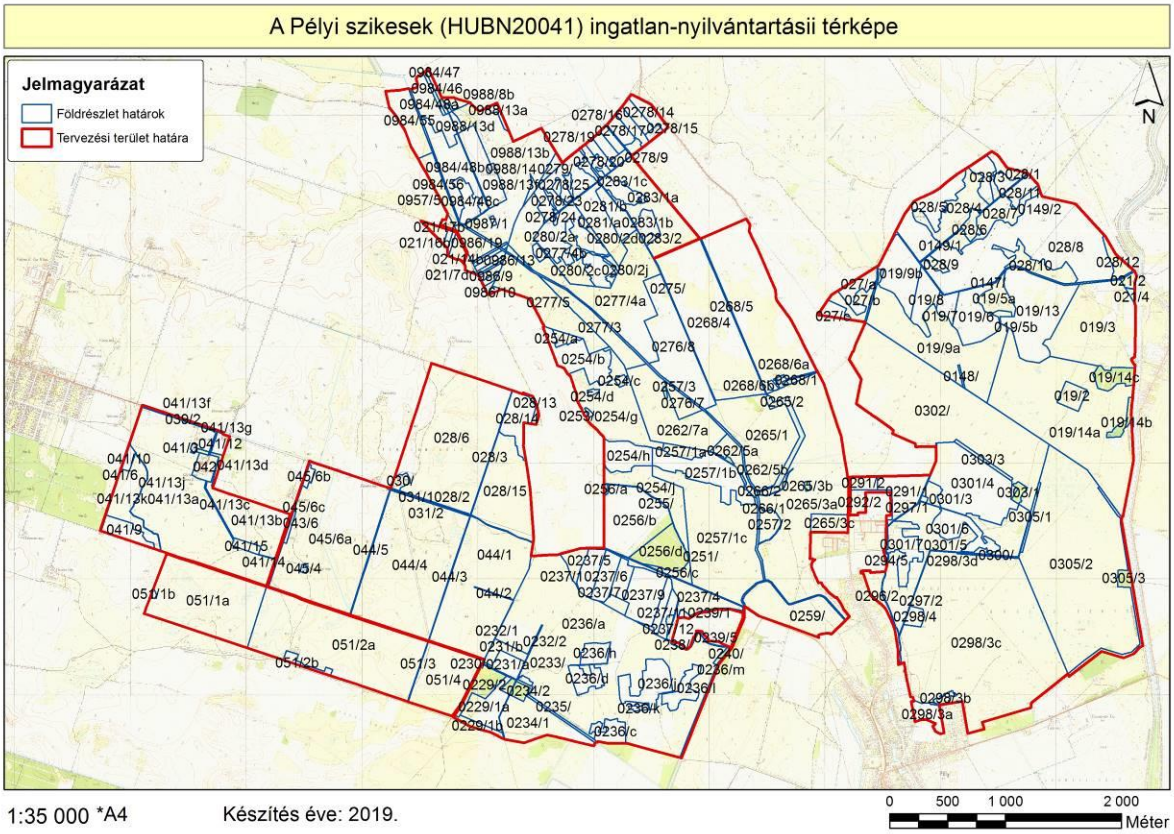

3. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

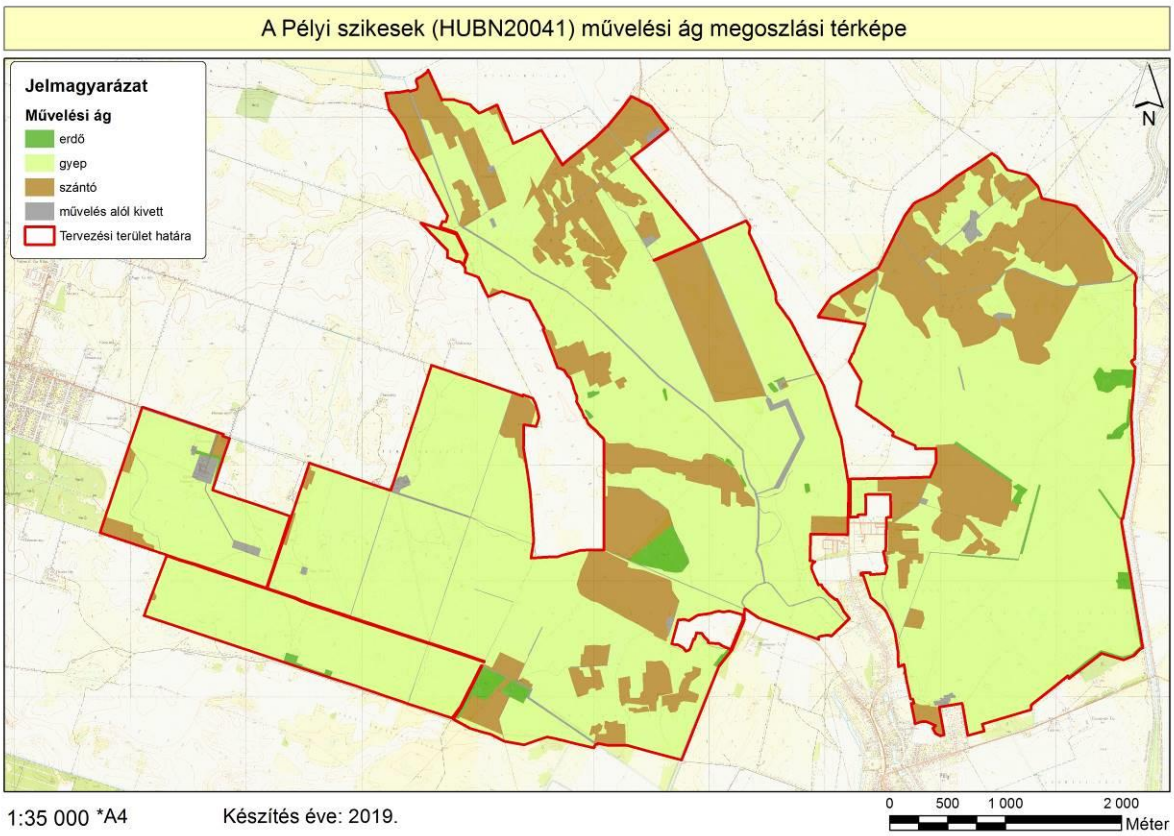

4. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe

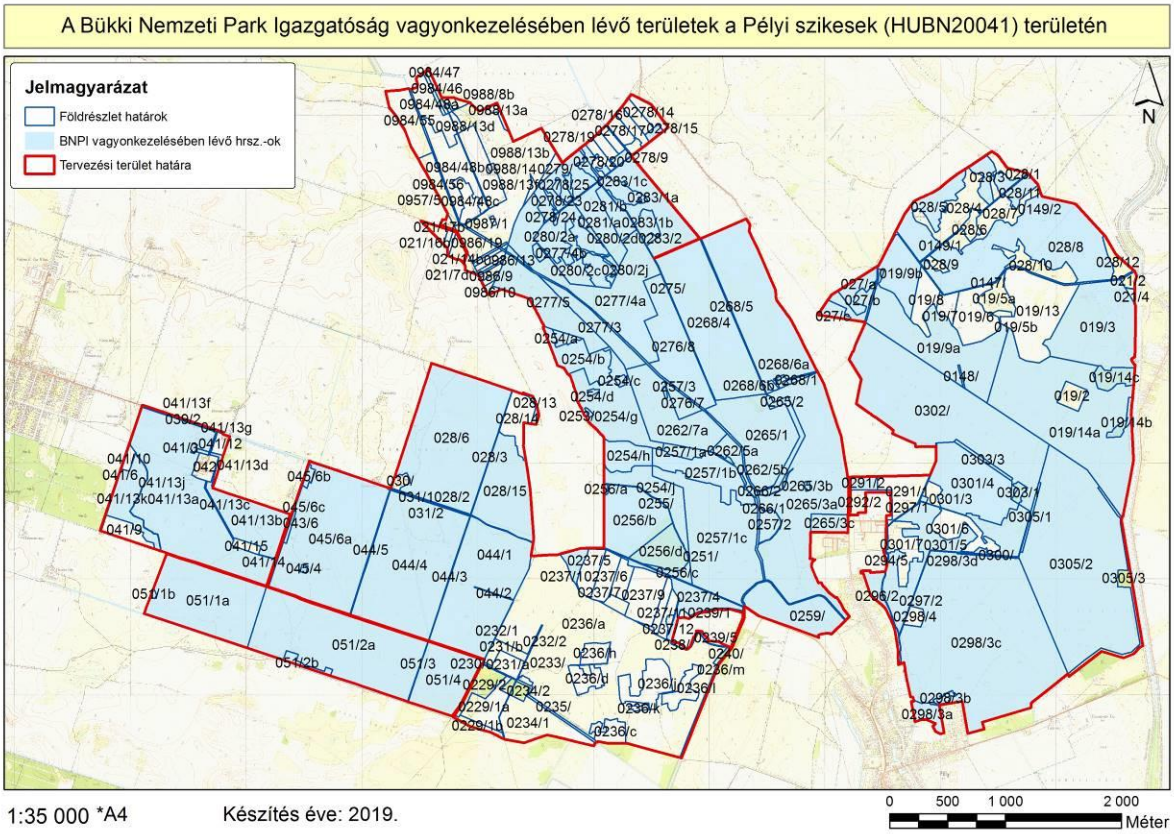

5. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő ingatlanok térképe

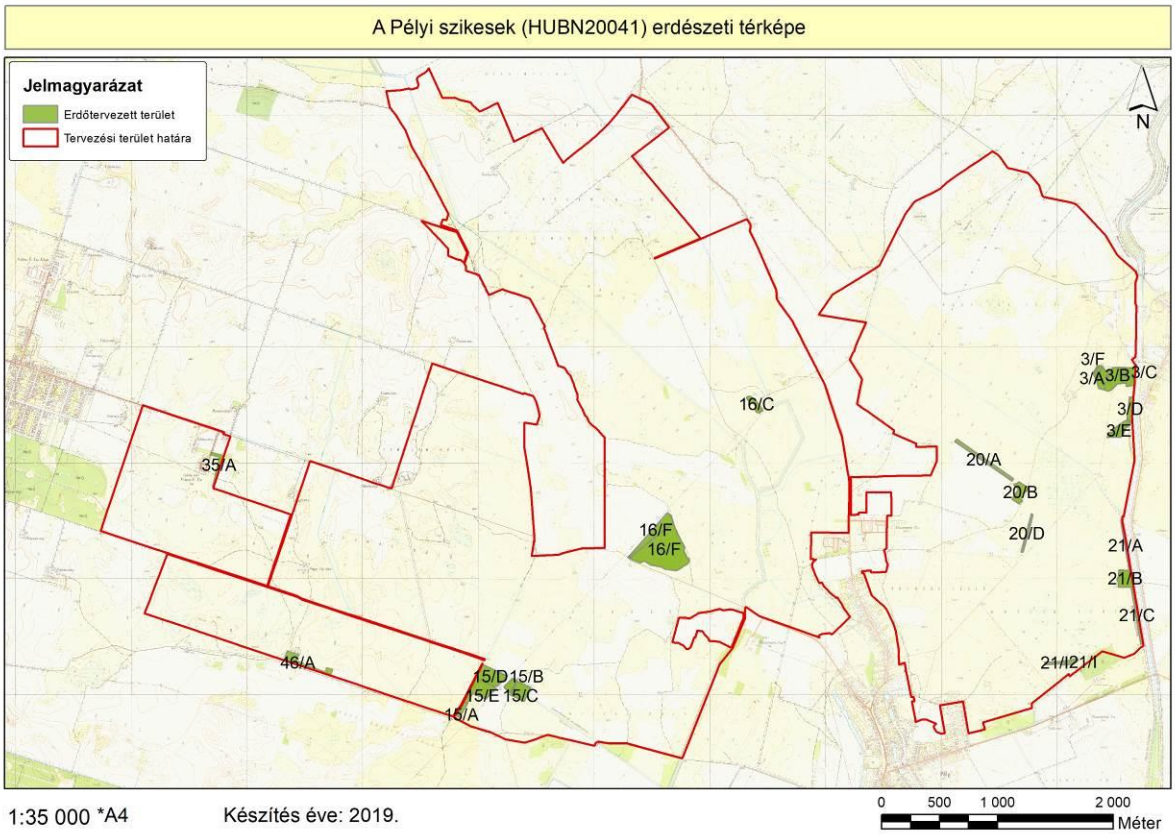

6. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe

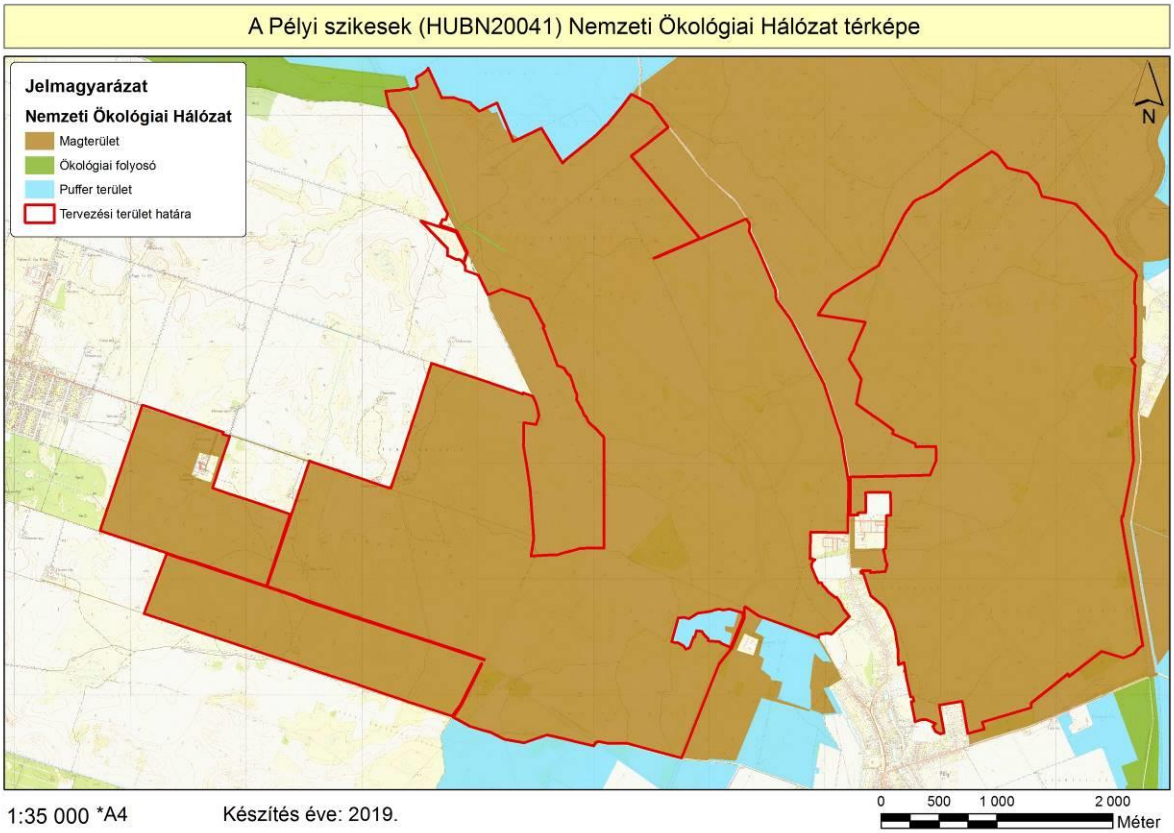

7. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe

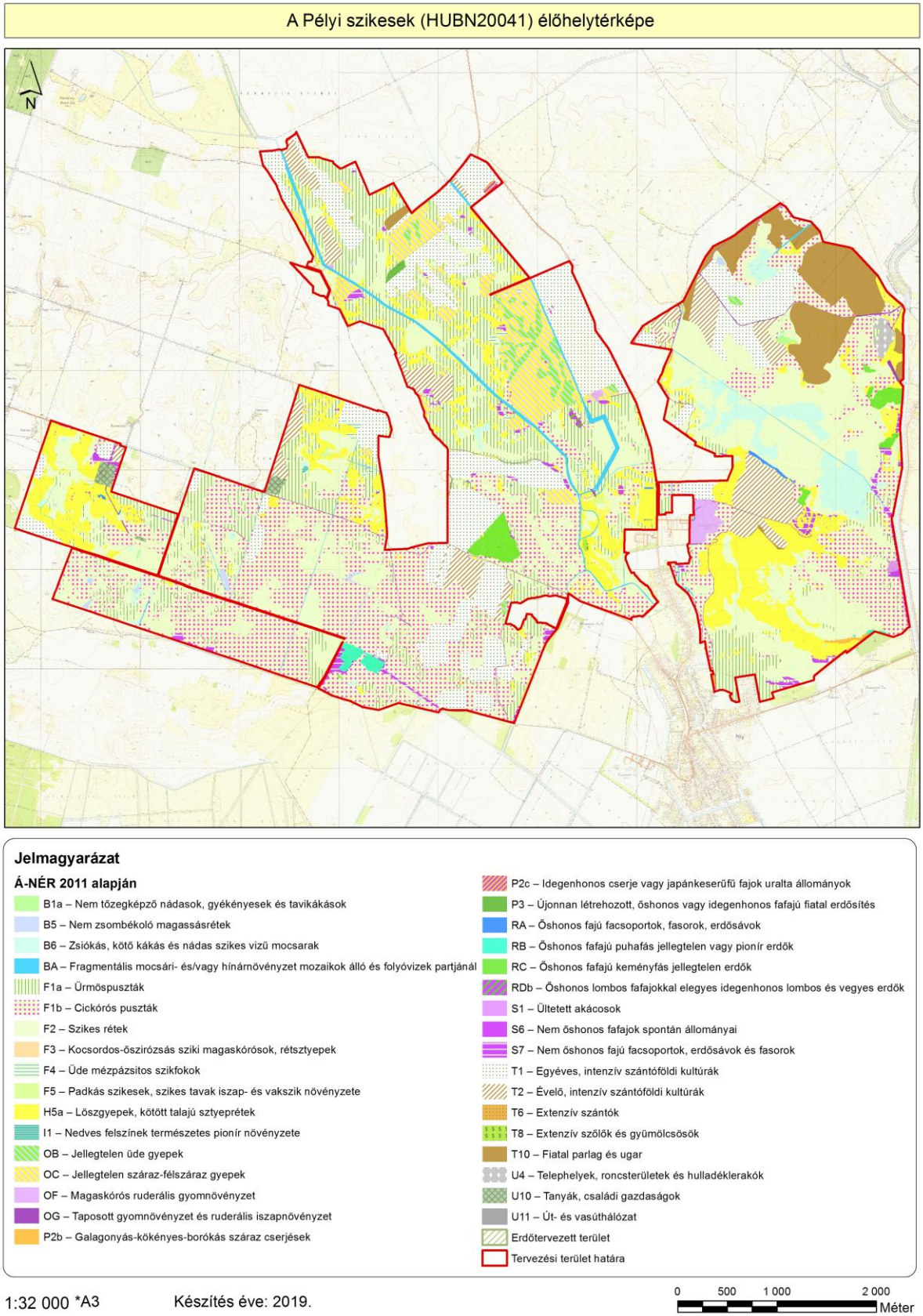

8. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)

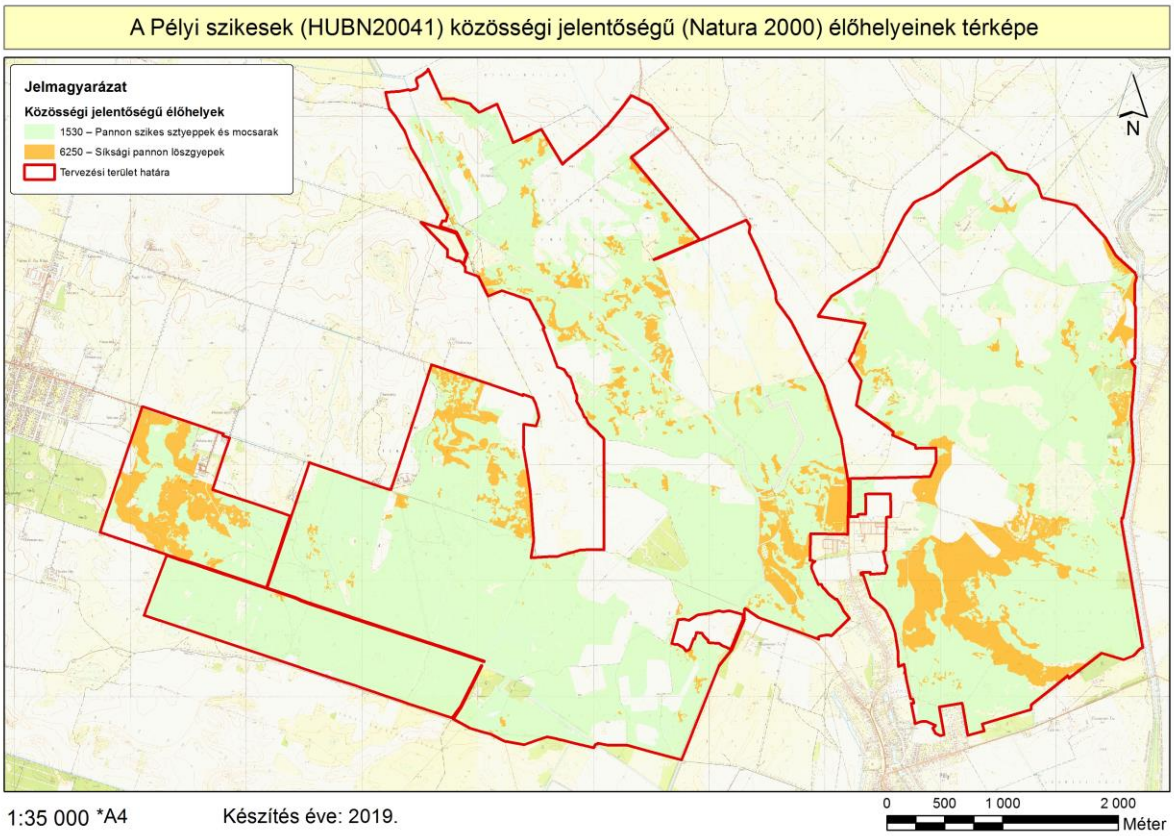

9. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

4. Fotódokumentáció

1) kép: Padkás szikesek a tarnaszentmiklósi Ludas-dűlőben (KE-1)

2) kép: Zsiókás szikes mocsár, nyílt kubikkal a pélyi Nagy-fertőben (KE-1)

3) kép: A regenerálódó gyepek vezérnövénye a magyar zsálya (KE-2)

4) kép: Gyeppel érintkező lucernás Pélynél (KE-3)

5) kép: A Bútelki-csatorna medre, mocsári növényzettel (KE-4)

6) kép: Kocsányos tölgyes erdősáv a Ludas-fertőnél (Pély 20/A erdőrészlet; KE-5)